

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2017 сыл
Кулун тутар
24 күнэ
Бээтинсэ
№ 30 (10582)

12+

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуунун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Хайдах олордугут,
ыаллар?

ДЕПУТАПЫТ КУРУУК КОМӨЛӨНӨР

2009 с. Ленскэй нэһилиэк иһинэн баһылык солбуйааччыта С.Д. Кобякова көүлөөһининэн, сатабыллаах салайытынан 15 түөлбөни ньиргичи үлэлэппитэ. Ол иһигэр биһиги Намскэй түөлбэбитигэр Октябрьскэй уулусса 4-28, 5-33, Пугель-Аммосова 4, Ленин 5-33 №-дээх дьизлэрэ кирирэллэр.

Миигин кытта тэҥнэ үлэлэ-һэччилэринэн коменданарым буолаллар: А.И. Корнилова, В.П. Иванова, С.Д. Комина, Л.С. Павлова, Я.Е. Большакова, В.Д. Попова, М.Е. Евстафьева, П.С. Эверстова, М.Н. Феоктистова, Л.В. Кривошапкина, Д.И. Баишева, М.И. Сивцева, Н.М. Соловьев, В.Н. Сивцев, С.Н. Тарская, Д.Ю. Попова, М.Н. Бучугасова, Н.В. Петрова, Л.М. Маркова, И.С. Находкина уонна депутатпыт И.Н. Винокуров. Депутатынан талыллан түөлбэбитигэр ытыллар араас тэрээһиннэргэ, субуотунньуктарга көмөтө, өйбүлэ улахан. Тугу үлэлиэхтээхпитин састааптыгын кытта куруук сүбэлэһэр, туруорсар, ытыһар.

Биһиги олохтоохторбутугар кырдыаастар күннэригэр, Кыайыы бырааһынньыгар 500 солк., 1000 солк. суумалаах сертификаттары онорор. Тыыл ветераннарыгар продукттан көмөлөһөр, оҕолорбут оскуола-ҕа кирирэллэригэр, Саҥа дьылга бэлэхтэри биэрэбит үгэскэ кубулуйда. Онон олохтоохтор уонна оҕолорбут депутаттыгыгар махталлара үгүс, инникитин да манньк көмө-тирэх буоларыгар баҕарабыт.

Атын да депутаттар Иван Никифоровичтан холобур ылан, анаммыт түөлбэлэригэр көмөлөһөн сэлэһинньэбит өссө тупсарыгар тирэх буолуохтара диэн эрэнэбит. Ити курдук, ытыллар тэрээһиннэргэ, үлэлэргэ, субуотунньуктарга, барытыгар тэҥнэ үлэлэһэр коменданнар-бар, депутаттыгыгар махталбын тиэрдэбин.

Е.А. СОЛОВЬЕВА,
түөлбэ салайааччыта

ЫЧЧАТ АЙАР, ДЬУЛУНАР

Кулун тутар 18-19 күннэригэр Хатырык нэһилиэгэр ыччат уонна дьиз кэргэн политикатын управлениетын тэрийитинэн «Мин — баһылыкпын» диэн улуустааҕы дьыалабыай оонньуу иккис төгүлүн ытылынна.

Бу оонньуу быйыл государственнай уонна политической деятель М.К. Аммосов үбүлүүйдээх сылыгар ананна. Ааспыт сылтан уратыта диэн — дьүүлүүр сүбэҕэ улуус баһылыгыттан, солбуйааччыларыттан ураты СР общественной институттарын тутулуугун сайдытыгар министерство министириин бастакы солбуйааччы Савва Михайлов, проектной управление департаментын салайааччы Роман Солодихин, атыы эйгэтигэр контракт систематын бэрээдэктээһин СР правовой хааччыыы департаментын салайааччы Иосиф Макаров, кадр политикатын государственнай уонна муниципальной сулуоспа департаментын салайааччы Андрей Мартынов кирибиттэрэ тэрээһин таһымын өссө эбии үрдэттэ. Оонньуу сүрүн сыала: инновационнай бырайыактар олоххо кирирэллэригэр ыччат научнай уонна айар кыаҕын көдүүстээхтик туһаналларыгар усулуобуйа тэрийии.

Уопсайа 6 хамаанда күөн

2017 сыл — Россияҕа Экология сыла

ЭКОЛОГИЯ ТИЭРГЭНТЭН САБАПАНАР

Кыһын ааста, оттон Экология сыла саҕаланна дуо? Бу улахан суолталаах сыл тэрээһиннэринэн эрэ мунурдаммакка, тулалыыр эйгэҕэ, айылҕаҕа сыһыаммытын тосту уларытыахтаах. Экологическай кыһалҕаларга, олохтоон хаалбыт өйдөбүллэртэн арахсан, сангалы көрүүнү, сонун хайысхалары киллэри буолуохтаах диэн өйдүүбүн.

Салгыы улуустааҕы айылҕа харыстабылын инспекциятын начальнига Андрей Иванович Собакины кытта кэпсэтиибин ааһын.

— Бары билэрбит курдук, үүммүт сыл Россия Президиэн Ийаабынан Экология уонна ураты харыстанар сирдэр сылларынан биллэриллибитэ. Ол чэрчитинэн, улууспутугар «О проведении Года Экологии и особо охраняемых природных территорий в МО «Намский улус» диэн дьаһалта хасыйыта. Улуус дьаһалтатын кытары туох үлэ барыахтааҕар биһиги былаан ылыммыппыт.

Ол курдук, 2 мөл. 600 тыһ. солк. суумалаах «Размещение твердых бытовых отходов в Намском улусе на 2017 год» муниципальнай тус сыаллаах программа оҕоһулан ыылыллыбыта. Манна нэһилиэктербит сыбаалкаларын кытта үлэлэһиэхтээхпит.

Элбэх үлэ көнүлүммэтэх сири сыбаалкаҕа кубулуппугар ыраастыырга ытыллыаҕа. Сыл устаа конференциялар уонна семинардар, экологическай акциялар, быыстапкалар, конкурстар буолуохтара. Улуус оскуолаһарыгар экология бопуруостарыгар сыһыаннаах конференциялар саҕаланнылар. Экологическай темаҕа уулуссаларга баннердары ыйаан эрэбит. «Чистота природы зависит от каждого из нас» диэн социальнай ролик оҕоруохтаахпыт. Олорор сирбитин — уопутун харыстыырга общественность улахан хамсааһыны таһаарыахтаах диэн дойдун Президентэ В.В. Путин эппит соруугун толорууну сүрүн сыал оностобут. Маны тэҥэ ураты харыстанар сирдэргэ сөптөөх болҕомто ууруллуохтаах, элбэх үлэ барыахтаах. Улуус 19 нэһилиэктээх, сирин иэнэ — 11,9

тыһ. кв. м. Икки республикатааҕы суолталаах ураты харыстанар сирдээх. Ол эбэтэр Харбайы — 32292 га иэннээх, Белоозерскэй — 62095 га. Былаан быһыытынан кыһынҕы маршрутнай учуот (кыылар ахсааннарын ааһы), биотехническай үлэлэр (кыылар аһатыы) тиһигин быспакка ытыллылар.

Хас биридди нэһилиэккэ олорон сирдэрин — уоттарын ырааһырдыга улахан болҕомто уурулар. Манна экологическай акциялар: Сир, Күн, Уу, Лена өрүс күннэрэ, субуотунньуктар о.д.а. үлэлэр барыахтара.

Кулун тутар 2-7 күннэригэр Дьокуускай куоракка СР экологтарын II съезиэ ытыллыаҕа. Манна араас хабааннаах тэрээһиннэр буолуохтара. Ол курдук, экологическай диктант, быыстапкалар, научнай-практическай конференциялар, дискуссия сессиялар уонна түмүгэр кизг ынгырылыах, республика Президентэ кыттылыах улахан мунньах ытыллыаҕа. Маныаха хас биридди улуустан делегаттар кэлэллэрэ күүтүллэр, биһиги онно эмиэ кыттар чистээннибит.

Кэпсэттэ Лена НОГОВИЦЫНА

Үтүө киһи үйэлэргэ
умнуллубат

НАМНАР КИЭН ТУТТУУБУТ

Быйыл биір дойдулаахпыт, биллилээх партиянай, советскэй үлэһит, талааннаах-сатабыллаах салайааччы, учуутал, буйуун Колмогоров Василий Егорович төрөөбүтэ 95 сыла туолла.

Кини 1922 сыллаахха тохсунньу 14 күнүгэр Нам улуунун Сииттэтигэр күн сирин көрбүтэ. Василий Егорович 40-50 сс. Кэбээйи оройуонугар оскуола директоруна, сэбиэтиссэйинэн, ССКП райкомун секретарынан, 60-70 сс. төрөөбүт улуугулар — Нам оройуонугар 17 сыл райсовет председателинэн, ССКП райкомун бастакы, иккис секретарынан дьон-сэргэ олоҕо тупсардын, сайдарын туһугар үгүс сыратын биэрэн үтүө суобастаахтык үлэлээбит, оройуоммут социальнай-экономическай сайдытыгар дьонун кылааты киллэрбит киһи буолар.

Бу үтүө киһи төрөөбүтэ 95 сылыгар аналлаах үөрүүлээх тэрээһин бу ыйга, кулун тутар 27 күнүгэр, күнүс 15.00 ч. 2 №-дээх Нам орто оскуолатын актовай саалатыгар буолуоҕа. Онон Василий Егоровичтыын алтыһан оройуоммут үүнэрин-сайдарын туһугар үлэ бары салааларыгар үгүс сыраларын биэрэн үлэлээбит дьоммут-сэргэбит кэлэн кыттыны ылыахтара диэн эрэнэбит.

Тэрийэр комиссия

КЭСКИЛЛЭЭХ БЫРАЙЫАКТАР

көрүстэ. Оонньууга үлэлээх, ону таһынан үлэтэ суох ыччат кыттыны ылла. Улуус социальнай-экономическай сайдытыгар туһуламмыт бырайыагы тобуларга хамаандаларга биридди нэһилиэк сыһыарыллыбыта.

Бастакы күн оонньуу үөрүүлээх аһыллыыта М.К. Аммосов аатынан государственность музейыгар ытылынна. Хамаандалар бэйэлэрин билиһиннэрдилэр, онтон музейга экскурсиялаатылар. Эбиэт кэнниттэн хамаандалары сомоҕолуур «верочные курсы» буолла. Манна 7 станцияларынан сүүрэ сылдьан араас түһүмэхтэри аастылар. Түмүккэ кыһыл хамаанда кыайылыах табыста.

Онтон дьэ Хатырык оскуолатыгар хоно сытан, кылаас аайы тарҕанан бырайыактарыгар үлэлэстилэр уонна иккис күн дьүүлүүр сүбэ иннигэр көмүскээтилэр. Темаларынан наардаахтаах: от күөхтэр — «Создание специальной коррекционной школы для детей с ОВЗ VII и VIII вида в с. Бютяй-Юрдэ», саһархайдар — «Реализация чистой воды и безалкогольных напитков «TUMUL» в с. Тумул», үрүгүнэр — «Строительство мини-

завода по переработке пластика и макулатуры в с. Кысыл-Сыр», күөхтэр — «Туристическая база «Үрүг Күөл» в с. Булуус», кыһыллар — «ГБУ «Специализированная детско-юношеская школа по водным видам спорта «Лена» им. М.К. Аммосова в с. Столбы», розовайдар — «Историко-этнографический комплекс «Ленский острог» в с. Хатас». Хамаандалар презентация, сорохтор макет оҕорон көрдөрдүлэр. Дьүүлүүр сүбэ, нэһилиэктер баһы-

лыктара ыйытыы биэрэн, хас биридди кыттааччы тус этиитин, санаатын тиэрдэригэр кыах бэрилиннэ.

Түмүккэ күөх хамаанда «Туристическая база «Үрүг Күөл» в с. Булуус» тематынан кыайылыаһынан ааттанна. Уонна хамаандалар хамандыырдар, итиэннэ биір кыттааччы республикатааҕы «Министр» диэн оонньууга сүүмэрдир түһүмэҕэр кытта баралларыгар быраап бэрилиннэ. Быйылгы оонньууну

тэрийбит ыччат уонна дьизэ политикатын управлениетын начальнигар Татьяна Степановаҕа, кыл. специалиһыгар Юлия Жергинаҕа, улуус баһылыгын бастакы солбуйааччытыгар Инна Сивцеваҕа, П.Хомустаах, Үөдэй, Хатырык нэһилиэктерин ыччаттын специалистарыгар Анастасия Никифороваҕа, Александра Ильинаҕа, Игорь Слепцова хамаандалар ааттарыттан улахан махталларын тиэрдэллэр.

Түмүккэ сахалыы таҥастаах бары мустан оһуохайдаан ойдулар. Быйылгы оонньууга тэрийээччилэр ОДКХ начальнигар Николай Игнатевка тус махталларын тиэрдэллэр. Кини сайаапка түһэрэн, 10 эдэр үлэһитин кытыннарда. Инникитин да киниттэн холобур ылан улахан тэрилтэлэр үлэһиттэрин манньк кытыннарыахтара диэн эрэнэллэр.

Бу манньк хабааннаах тэрээһин араас эйгэҕэ үлэһит, ону тэҥэ үлэ көрдүү сылдьарыччаты түмэн оонньоторо бэрт туһалаах. Улуус сайдарын туһугар биір сомоҕо буолан үлэлэһэллэрэ, араас бырайыактары толкуйдаан оҕороллоро инники өттүгэр кэскиллээх, кимиэхэ эрэ көмө-тирэх буолара саарбаҕа суох.

А. СОЗОНОВА

**М.К. Аммосов төрөөбүтэ
120 сылыгар**

М. Аммосов туһунан элбэх кинигэлэр сурулуннулар, суруллуохтара да турда. Ол эрэри кини олохун биир кэрчик кэмин, төрөөбүт сиригэр Хатырыкка оҥо сааһа хайдах ааспытын, кини дьонун-сэргэтин, аймахтарын туһунан архыып докумуоннарыгар олохуран суруйуулар аҕыйахтар, суоһун да тэнэ. Автордар кэнники көстүбүт архыып докумуоннарыгар сигэм-мөккэ, эрдэтээҥи суруйууларга олохурулар. Ол иһин урукку албас суруйуулар салҕанан бара тураллар. Аҕыйах холобурдары аҕалыахпын сөп.

Нам улууһун историятын кэрэхэлээбит «Намский улус. История. Культура. Фольклор» диэн куруутун туттуохтаах улахан кинигэбитигэр «Кинилэр ааттарынан улуус киэн туттар» диэн салааҕа «Нам сириг уһулчулуулаах уола» (выдающийся сын Намской земли) диэн исторической наука доктора Е.П. Антонов М. Аммосов туһунан улахан научнай ыстатыйаны суруйбутун киллэрбиппит. Кэнники көстүбүт архыып докумуоннара туһанылыбакка хаалан, албастар көннөрүллүбөккэ, урукку өйдөбүллэринэн киирэн хаалбыттара. Кинигэҕэ урут Улахан сэбиэскэй энциклопедияҕа суруллубутун курдук: «Кир Васильевич был бедным крестьянином, промышленным охотой и рыболовством» диэн суруллубут этэ. Дьингинэн, Кир Васильевич 300-кэ ынах сүөһүлээх Хатырык нэһилигин олохтоох сис баайа Охлопков-Тардыаска үлэһитинэн сылдыбыта. Ол ааҕа булдунаан, балыктааһынынан аһаан олохтоох, ынах сүөһү, сылгы көрүүтүнэн дьарыктанан иитиллэн олохтот кини.

Манна эмиэ суруллар: «Первая жена умерла, родив двух детей, когда Киру Васильевичу исполнилось 60 лет. Вторая жена — 18-летняя Анастасия Леонтьевна (девичья фамилия — Винокурова), мать Максима, была мастерицей по пошиву одежды, обуви и изготовлению берестяной посуды, знала много сказок, песен, пословиц. Она родила 6 детей: Петра, Наталью, Иннокентия, Марию, Максима и Дмитрия». Автор Кир бастакы кэргэнин уонна кини иккитээн кэргэн ыларыгар сааһын туһунан суруйарыгар Казахстан суруйааччыта Асхад Габидуллин Хамидуллин «Легендарный Максим» диэн 1988 с. Алма-Атаҕа тахсыбыт кинигэтин 15 сир. сиккэммит. Онтон салгыы суруйуутун М. Аммосов олохун, үлэтин диригиник ырытан суруйбут Д.С. Макаров «Максим Яркий» (Жизнеописание М.К. Аммосова) диэн 1992 с. тахсыбыт кинигэ 5-6 сир. ыйбыт. Биллэрин курдук, бу икки кинигэ автордара Максим Аммосов олохун, үлэтин туһунан бүтүн Россия киэн эйгэтигэр таһаарбыт үгүлээх дьоннор. Бу — урут суруллубут кинигэлэр. Ол иһин урут олохсуйбут өйдөбүллэринэн сирдэтэн суруллубуттар.

Улуус кинигэтигэр кэнники көстүбүт докумуоннарга олохуран көннөрүллүбүт кыайан киирбөккэ хаалбыттара. Көннөрүүлэри онорууга сүрүн докумуоннарынан наука кандидаттара И.И. Суздалов, М.И. Старостина таһаар дьыалларын «Төрөөһүн уонна өлүү туһунан суруйуулар кинигэлэрин» архыыптан көрдөөн, хас эмэ сылы быһа ырытан «Хатырык нэһилигин дьонун төрдө-ууһа» диэн кинигэни 2010 сыллаахха таһаарбыт кинигэлэрэ уонна М. Аммосов төрүүчүтүн ырытан «Якутский архив» сурунаалга таһаартарбыт ыстатыйалара буолаллар. Бу ханньык да мөккүөргө турбат, дьиннээх буолбуту эрэ суруйар докумуоннарга олохуран суруйуулар. Наука сокуонун быһытынан, кэнники көстүбүт докумуоннар инники сыһа суруллубуту көннөрүөхтээхтэр.

Улуус кинигэтэ уонна Суздаловтар кинигэлэрэ биир 2010 с. тахсыбыттара, көннөрүү ки-

МАКСИМ ОҢО СААҢЫН ЧАХЧЫЛАРА

ирбэтэх төрүүтэ ол да буолуон сөп. Архыып докумуоннарыгар олохуран эрэ көннөрүүлэр оҥоһуллуохтаахтар. Көннөрүүлэр тугу кэпсириллэрий? Кир бастакы кэргэнигэр Ксения Григорьевнатын 2 буолбатах, 4 оҕолоох эбит, Анна (1868), Евдокия (1873), Степанида (1874), Василий (1876). Төрөөбүт сыллара скобкаҕа сурулунна. Иккис кэргэнэ Анастасия Леонтьевна Винокурова (1867) Киргэ 1885 с. кэргэн тахсыбытын туһунан Түбэ Баһынааҕы таһаар дьыалтын төрөөһүнү, өлүүнү уонна бэргэхэлэнини суруйар кинигэтигэр суруллубут эбит. Ол суруйуулартан көстөрүнэн, Анастасия 18 саастаах этэ диэн суруйуу сөп. Онтон Кир ол кэмгэ 60 саастаах этэ диэн этии сыһа. Ити сыл Кир 41 саастаах эбит. Кини 1844 с. төрөөбүтүн туһунан таһаар дьыалтын сурута туоһулуур. Онтон Анастасия Кирдин 6 оҕону буолбатах, барыта 9 оҕону төрөппүтүтэн икки кыыс, Екатерина (1902-1903), Софья (1909-1909), биир саастарыгар сылдьан өлбүттэр. 7 оҕо дьон буолбуттар, Анастасия (1889), Петр (1890), Наталья (1896), Иннокентий (1894), Максим (1897), Мария (1899), Дмитрий (1904).

Максим 1897 с. төрүүрүгэр Кирдээх дьыалэригэр Кир бастакы кэргэнигэр 3 оҕото: Евдокия, Степанида, Василий, иккис кэргэнигэр 4 оҕото: Анастасия, Петр, Наталья, Иннокентий бааллар. Улахан кыыс Анна ити кэмгэ Атамай киһитигэр Шестаков Егор Тимофеевичка кэргэн тахсыбыт кэмэ. Онтон Максим ахсынньы ыйга төрүүрүгэр Кирдээх дьыалэригэр 9 киһи олохтот. Аны сүөһүтэ-аһа. Дмитрий Кирович кэнники ахтылыларыгар этэринэн, Кир улахан уолунаан наар Баладанаахха, бэйэлэрин дьыалэригэр олохтор эбиттэр. Онтон ол 1897 с. кыһын дьыалэригэр кыстаан олохтор быраатыгар Дмитрий Михайловичтаах дьыалэригэр биир кыһын эрэ Аччыгый Арыыга кыстаабыттара диэн олохсуйбут өйдөбүлү киһи улаханньык саарбахтыыр. Эбэтэр ол Максими эрэ төрөтөөрү, кинилэргэ баран олохто сылдьыбыта дуу. Итинник этии Дмитрий Степанович кинигэтигэр суох. Соҕотох Мария Алексеевна «ийэм Наталья Кировна Максим Аччыгый Арыыга төрөөбүтэ дьыалэ» диэн этиитэ олохсуйбута.

Мария Алексеевна, биллэн туран, убайын аатын үйэтигитигэ бүтүн олохун анаабыт киһи, туох кыаллары, сатанары барытын туруулаһан оноро сатаабыта биллэр. Мин кинини кытта уһун сылларга алтыспыт киһи кинини өйдүүбүн. Максим төрөөбүт сиригэр Мэнэ Таас туруоруу туһунан боппуруоһу Мария Алексеевна көтөхпүтэ. Ханна туруохтааһын кини эрэ ыйытыһан быһаарыллар кыахтаммыта. Ордук табыгастаах сиригэр Максим оҕо сааһа ааспыт сирэ, Аччыгый Арыы, этэ. Хатырык музейттан чугас уонна кыһыннары-сайыннары суоллаах. Онтон Баладанаахха, Максим төрөөбүт Кир Васильевич дьыалэ турбут сиригэр, Моду-туанан эргийэн тийэбин. Кыһын суолу анаан хаарын астаахха эрэ сылдьаахха сөп. Ол иһин Мария

Алексеевна Максим 4 сааһыттан оҕо сааһа ааспыт сиригэр Мэнэ Тааһы туруортарбыта.

Баладанаах даһаны, Аччыгый Арыы даһаны биир Соҕуруу Хатырык сирдэрэ. Кэнники колхозтары холбоохун, араары булкупута. Онтон Максим Хатырыкка төрөөбүтэ диэн 2012 с. тахсыбыт «Республика уһулчулуулаах дьонноро» серияҕа «Максим Аммосов» диэн кинигэҕэ кинигэни хомуйан онорооччулар «Максим Хатырыкка төрөөбүтэ» диэн суруйууларын инники өттүгэр тутуһуохтаахпыт. Билигин М. Аммосов уһайба сириг быһыы туһунан боппуруос быһаарылла сатыы сылдьар. Бу сири дьыа туруу уһайба сириг курдук толкуйдаабакка, харыстанар сир курдук статустуу, Максим төрөөбүт, оҕо сааһа ааспыт сирдэрин барытын ылан кэргэтиэххэ сөп. Манна өссө 1910 сыллаах кыһын Максим эбии үөрэммит Новгородов Хабырыс-Бакалаас баладанын оннун эмиэ киллэриэххэ сөп. Максим ол кыһын эбии үөрэммитэ буоллар, этэн аһарбыппыт курдук, Дьокуускайга тийэн үөрэххэ кириити тургутуутун аһара уустук этэ.

Аны бу Новгородов баладаныгар Максимнааҕы ким үөрэппитэй? Быһыл «Православная церковь и школы Намского улуса» диэн кыраайы үөрэтээччи Тарас Прокопьевич Новгородов архыып докумуоннарыгар олохуран кинигэ бэлэмнээтэ. Кинигэҕэ кирибит докумуонтан көстөрүнэн, 1908-1909 үөрэх сылыгар Куонта Кириэстээҕи оскуола Хатын Арыы оскуолатыгар көспүт. Онтон ити сыл Максим оскуоланы бүтэрэр. Ол ааҕа оскуоланы бүтэрэр сылыгар кини Хатын Арыыга үөрэммит. Бу эмиэ биир чуолкайдааһын буолар. Хатын Арыы оскуолаа оччолорго атаккылар бөһүөлэктэригэр турбут, ол эбэтэр Шмидкэ. Ити сыл онно атыылаһан ылбыт дьыалэрэ умайан хаалар, ону кытта оскуола докумуоннара эмиэ, онон оскуола төттөрү Куонта Кириэскэ төннөн кэлэр. (НА РС(Я).ф.25. оп. 1. д. 200).

Хатын Арыытааҕы оскуолаҕа 1910 с. үөрэх сылыгар политической сылыһнай Леонид Ремизов диэн киһи үлэлээбит. Кини бу оскуолаҕа церковно-приходской оскуолалар отчуоттара көрдөрүнэн, 1912 с. диэри учууталлаабыт. Кини туһунан отчуотка «призреваемый в сс. пос. богад» диэн кылгатын бэлиэтээбиттэр, ол толору өйдөбүлү тугун билбэтибит. Новгородов баладаныгар Максимнааҕы кини үөрэппит буолуон сөп, атын полит. сылыһнай ити сылларга учууталлаабытын туоһулуур докумуон билиһинитэ көстө илик.

Максимнааҕы үөрэппит, инникини көрөр өйдөөх-санаалаах (прогрессивнай) учуутал Платон Ушницкай Куонта Кириэстээҕи оскуола Хатын Арыыга көһүтүгэр онно тийэн үлэлээбэтэх, эһилигэр, оскуола төттөрү көһөн кэлбитигэр эрэ, үлэтин салҕаабыт. Онтон Максим Аммосов оҕо сааһын туһунан инники суруйууларга ити архыып чахчыларыгар олохсуйбут суруйууларга сигэниэхтээхтэр.

**И. КРИВОШАПКИН,
кыраайы үөрэтээччи**

Улуус нэһилиэктэригэр

Хатын Арыыга бу сыл кулун тутар 18 күнүгэр Аҕа күрээ буолан ааста. Быһыл эмиэ Граф Бизергэр «Песчанка» күөлүгэр ытытыллына. Күрэххэ түөрт аҕа уолаттарынан кытыннылар. Ол курдук, Кыһыл Дэриэбинэттэн Сыроватский Олег Гаврильевич уолунаан Атласов Айталлыын, Граф Бизергиттэн Слепцов Владимир Евгеньевич уолунаан Слепцов Геналыын, Протопопов Петр Андреевич уолунаан Протопопов Айнаалыын уонна

кин, Н.В. Гаврильев, И. Егоров дьүүллээтилэр. Баана суорутугар уонна эрбээн сааһылааһынга бастакы миэстэни 5м. 40с. көрдөрүүлээх О.Г. Сыроватский, Атласов Айтал ыллылар. Ойбон алларытыгыгар 3м. 14с. көрдөрүүлээх Р.Р. Слепцов уонна Максимов Виталий, остуолбаҕа тахсыыга уолунаан 2м 35см көрдөрүүлээх О.Г. Сыроватский, Айтал бастакы күөһнэ табыстылар. Биатлонга Р.Р. Слепцов, Максимов Виталий бастакы буоллулар. Түмүккэ 1 м. - Кыһыл Дэриэбинэттэн Сыроватский Олег Гав-

АҢА КҮРЭБЭ - 2017

Аппааньттан Слепцов Роман Романович түөлбөтүттэн Максимов Виталийдыын күрэстэтилэр. Мустубут дьону Хатын Арыы депутаттарын сэбиэтин председателэ Е.Г. Жирков уонна аҕа сүбэтин председателэ М.Б. Герасимов эҕэрдэлээтилэр.

Тэрээһини аҕа сүбэтэ сүүрэнкөтөн тэрийэн, ыытта. Күрэх сыллата республикатааҕы аҕа уонна уол күрэһин балаһыанньатыгар олохуран ытытылар. Ол курдук, бэйэни билиһиннэри, баана суорааһына, эрбээһин, хайытан саһааннааһын, ойбон алларыта, остуолбаҕа тахсыы уонна хас да түһүмэхтээх биатлон (булчут хайыһарын кэтэн, үс киһи ыйааһыннаах рюкзактаах сүүрээһин, сыал ытааһын) киридэ.

Түһүмэхтэри аҕа сэбиэтигэр М.Б. Герасимов, Д.В. Кривошап-

рильевич уолунаан Атласов Айталлыын, 2 м. - Граф Бизергиттэн Слепцов Владимир Евгеньевич уолунаан Слепцов Геналыын, 3 м. - Граф Бизергиттэн Протопопов Петр Андреевич уолунаан Протопопов Айнаалыын буоллулар.

Олохтоох «Хатынчаан» телевидение хара саҕаланыаһыттан бүтүрү диэри уһулла. Сотору кэмнинэн олохтоох «Ай-ПИ-ТВ» ханаалга көстүө.

Түгэнигэр туһунан спонсordaбыт «Хатын Арыы нэһилиэ-» МТ баһылыгар Ю.И. Слепцовка, нэһилиэк депутаттарын сэбиэтин председателигэр Е.Г. Жирковка, аҕа сэбиэтин председателлэригэр М.Б. Герасимовка, Д.В. Кривошапкинга барҕа махтал тылларын тиэрдэбит, доруобуйаны, ситиһиһи баҕарыбыт.

Н.Д. СИВЦЕВА

Экология сылыгар

Хаарыаннаах тыабытыгар киһини үөрэ көрсөөччүгүн маанылаах көтөрбүт, кукаакы, эрэ хаалбыт быһыылаах. Төһө да тэһии көтөрүн иһин, киһи кэллэ да, үөрэ-көтө сараһан, тэлээрэн аҕай кэллэлэр.

Биридэ Маймаҕа таһыгар илим үтээри күөл кытытыгар тохто-отубут. Уйбааннах Денис илим үтэ күөлгэ киридилэр. Вера биһиги сирбитин-уоппутун аһатан, сиэри толорон арыылаах алаады, чэй ууран дьоммутун кэтэһэн олохсуйбут. Үс кукаакы тэлээрэн ахан кэллилэр. Биһиги хамсаабаппыт. Биир харса суохтара кэллэ да, биир

КУКААКЫ ТОҢО АҢЫААТА?

алаадыны ытыраат, тэлээрэн хаалла. Маска кыайан тийбөккэ, түһэрэ сыста, икки атаһын хабан ылла да, мас лабаатыгар олохтон сиэн барда. Ол икки ардыгар атыттар биир-биир кэлэн аспытын ылан бардылар. Аһыллара-сииллэрэ түргэнэ, көрүүх бэтэрээ өттүгэр тумааһынан кэбистилэр.

Кукаакы моһуһунан эмиэ биллэр. Сиргэ-тыаҕа бултуур дьон кини аһыннаһын сөҕө-махтайа кэпсириллэр.

Оччолорго Кэбээйи Мукучутугар олохтор. Булт-ас мааны дойдута буоллаҕа. Сир аһын арааһа дэлэйдик үүнэрин туһунан этэ да барбаккын. Эр дьон үлэ быһыһыгар тыаттан-көөттөн арахпат буолар. Аскын-үөлгүн онтон булунаһын. Күһүн буолан да, илимнээһин саҕаланара. Тимир көлөлөөх өттө ыраата, улахан күөллэргэ балыктыыра. Биир күһүн сэттэ буолан илимнии барыы буолла. Саха сириг биир аатыгар улахан, киэн-куон, ып-ыраас уулаах, араас балык үөскүүр күөлүгэр, Быранаатталаахха, бардылар. Ошонньорум Уйбаан суоппардаан икки эдэр дьону илдьэ илимнии бардылар. Тийээт, эдэрдэргэ тохтуур сири бэлэмнииллэригэр уот оттон, уу оргутан, бөлөм олохторугар соруудаһан, илим үтэ күөллэригэр киририлэр.

Тахсалларыгар маннайгы илимнэригэр балыктары таһааран, икки биедэрэни оргутан бидилиттилэр. Сиргэ-уокка кэлбит дьон быһытынан, сиэри-туому толорон, сэхэн-тэппэн буолан, балааккага күһүңчү хонук саҕаланар. Сарсыарда илимнэрин көрөөрү эрдэ туран, аһылык буолар. Иккис биедэрэлээх балыктара кыайтарбакка, хара тыа көтөрдөрүгэр анаан, чугас соҕус биедэрэ умса тутуулар.

Хантан да кэлбитэ билибэһкэ, кукаакы көтөр биридэ баар буолар. Били кинилэргэ анаммыт буспут балыгы сиэбитинэн барбыт. Мээһэ да сиэбэт эбит. Иккитэ тонсуйан сиэр. Уһус ытырыгытын хайаан да, бэс лабааларыгар илдьэн ыйаан испит. Дьиктиргээн көрөн олохторуттар, аһыыр, таһар бэрээдэгин биридэ да булкупатах. Сылдьара да түргэнэ сүр үһү. Анаммыт, биедэрэни эрэ кыайбат буспут балыгы чааһы кыайбатынан бүтэрэн кэбиспит. Кыратын көрүмэн, моҕус көтөр эбит дэһии буолбут.

Кэтээн көрдөххө, кинилэр да араас сырыылаах, майгылаах көтөрдөр буоллахтара. Тоҕо эрэ ол барахсаттарбыт аҕыйаан, сүтэн-оһон эрэллэр дуу, ханна баран хаалаллар дуу? Көтөр биһи аччаа-быта сүр. Ыччата тахсыбат буолла дуу?

Т. НИКОЛЬСКАЯ

ИННИКИГЭ ЭРЭЛЛЭЭХТЭР

Ааспыт нэдиэлэҕэ Партизан нэһилиэгэр Саха республикатын 9 төгүллээх чемпиона, спорт маастара, Саха республикатын үтүөлээх тренерэ, XX-с үйэ спордун лауреата, республикатааҕы таһымнаах судьуйа, Нам улуунун уонна Партизан нэһилиэгин Ытык киһитэ, үлэ ветерана Василий Васильевич Васильев аатын үйэтитэн, кини кэриэһингэр «Мымах-ринг» диэн оҕолорго боксаҕа аһаҕас турнир буолан ааста.

Турнир аһаҕас буолан, республикатааҕы таһымнаах буолла. Ол курдук, Нам, Чурапчы, Мэнэ Ханалас, Горнай, Уус Алдан, Ханалас улуунуттан, Дьокуускайтан 1 №-дээх оҕо спортивной оҕуолаттыттан, «Лидер СК» кулууптан, олимпийскай резервэ училищетыттан уонна Тулагыттан инникигэ эрэллээх, дьулуурдаах, тулуурдаах уолаттар кэлэн рингэҕэ күөн көрүстүлэр.

Турниры үөрүүлээхтик аһыга «Нам улууһа» МТ баһылыгын солбуйааччы, Нам улуунугар бокса федерациятын председателэ Николай Степанов, «Партизан нэһилиэгэ» МТ баһылыга Алексей Зырянов, бокса ветерана, САСР призера, Үөдэй орто оҕуолатын директора Анатолий Барашков, спорт маастара, боксаҕа норуоттар икки ардыларынааҕы категориялаах судьуйа Лука Парников, Василий Васильевич кыыһа Маргарита Фомичева, биһргэ төрөөбүт балтыга Прасковья Новгородова, Ленский нэһилиэк, 1 Хомустаах дьаһалтатын представителлэрэ, биһргэ алтыспыт доҕотторо, ынгырыллаах ыалдьыттар күрэхтэһиигэ кытта кэлбит оҕолору, тренердэри иттигик-истиһик эҥэрдэ-лэтиилэр, кыайыыга, дьулууру, ситиһиини баҕардылар.

Олунньуга Нерюнгри куоракка ыытыллыбыт турнирга, спорт биһр ыарахан көрүнэр – боксаҕа РФ спордун маастарын нуорматын толорбут, биһр дойдулаах-

пыт, Денис Халдеевка үөрүүлээх быһыыга-майгыга «Нам улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин» диэн бэлиэни, Партизан нэһилиэгин дьаһалтата сир учаастагын, спорт уонна физическэй культура, үөрэх управлениелара, аймахтара бэйэлэрин сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Турнир бэрт сэргэхтик ааста, уолаттар эрчимнээхтэрэ, дьа-

һыардаахтык эрчиллибиттэрэ тутта биллэр. Биһртэн биһр сылбырхай уолаттар рингэҕэ киирэн күөн көрсүбүттэрин түмүгүнэн, 2007 с.т. уолаттарга 30 кг диэри Чурапчыттан Андрей Баранкевич; 2005-06 с.т. уолаттарга 30 кг диэри Уус Алдантан Павел Васильев; 32 кг диэри Уус Алдантан Базаров Бадма; 2003-04 с.т. уолаттарга 34 кг диэри Горнайтан Коля Сивцев; 36 кг диэри Хангаластан Тимур Николаев; 2001-02 с.т. уолаттарга 36 кг диэри Намтан Руслан Габышев; 38 кг диэри Дьокуускай 1 №-дээх оҕо спортивной оҕуолаттыттан Дьулуур Егоров; 46 кг диэри Уус Алдантан Саша Исаков; 48 кг диэри Горнайтан Арсен Оленов; 60 кг диэри Намтан Витя Сыромятников; 1999-00 с.т. уолаттарга 49 кг диэри Намтан Гена Черноградский; 57 кг диэри Чурапчыттан Аскольд Дьяковская; 60 кг диэри Уус Алдантан Степан Аммосов; 62 кг диэри Намтан Валентин Черноградский; 2000-01 с.т. кыргыттарга 57 кг диэри Уус Алдантан Саргылаана Аргунова чемпион аатын сүгэннэр кыһыл көмүс мэтээл хаһаайыннарынан буоллулар.

С. АРГУНОВ,
«Нам улууһа» МТ пресс-киһэ

ХАБЫЛЫК ЛАҤЫРБААТА, ХААМЫСКА ТОҢУГУРААТА

Кулун тутар 17-18 күннэригэр Уус Алдан улуунун Найахы нэһилиэгэр чөл олох, спорт пропагандиһа, советскай-партийнай үлэ ветерана В.Г. Дмитриев кэриэһингэр сахалыы остуол оонньууларыгар — хабылыкка, хаамыскаҕа үһүс төгүлүн республикатааҕы күрэх ыытылынна. Урут оҕолорго эрэ тэриллэр эбит буоллаҕына, быһыл улахан дьону киллэрбиттэр. Манна Уус Алдантан, Дьокуускайтан, Үөһээ Бүлүүттэн, Сунтаартан, Амматтан, Мэнэ Хангаластан, Тааттаттан, Намтан, Хангаластан барыта 140-чэ кыттааччы оонньоото.

Оҕолор, улахан дьон саастарынан алта бөлөххө арахан, бары эрийсиилээхтик, хатыһылаахтык кииристилэр. Хабылыкка уонна хаамыскаҕа оонньуулар (иккилии мүнүүтэ бэриллэр) холбоммут түмүктэринэн кыайылаахтар, бириистээх миэстэлэргэ тиксибиттэр ааттаннылар. Киилэр бары грамоталарынан, мэтээллэринэн уонна сыаналаах бириистэринэн наараадаланылар. Онтон кыттыбыт спортсменнар бары сертификаттары туттулар.

3-с бөлөх 14-17 саастаах уолаттарыгар: II м. - Протопопов Дмитрий, Нам, I Хомустаах (01,41 с., 30/1). 5-с бөлөх 41-59 саастаах дьахталларга: I м. - Прокопьева Надежда, Нам, I Хомустаах (01,10 с., 25/5).

Быйыл Үөһээ Бүлүүгэ «Манчаары оонньуулар» спартакиада ыытыллар буолан, онно бэлэмнэнэр сыаллаах, бу да күрэхтэһиигэ күүстээх спортсменнар түмсүбүттэр. Ким үчүгэй эрчиллилээх, бэлэмнээх ол кыада. Биһиги ветеран спортсмен-

мыт Е.И. Петров үһүс миэстэҕэ тиксиэтин, сэрэбиэйэ атахтаан, төрдүс буолла. Бэйэбит холбутугар куһаҕана суохтук оонньоотубут, турнирнай уопут эбиннибит.

Манна даҕатан эттэххэ, кулун тутар 3-4 күннэригэр Дьокуускай куоракка ыытыллыбыт А.И. Донской кэриэһингэр СР чемпионатыгар, Үөһээ Бүлүүгэ ыытыллар «Манчаары оонньууларыгар» кыттар быраабы ылар бастакы күрэххэ, улууспут сүүмэрдэммит хамаандатын хабылыксыттар, хаамыскаһыттар үс путевканы ылан олороллорун сэмэй ситиһииһин ааҕабыт. Өссө да улахан дьонго уонна оҕолорго ыытыллар икки республика таһымнаах сүүмэрдиир күрэхтэһиилэр күүтэллэр. Онно ситиһиилээхтик кыттан, үс путевканы ылар соруктаах бэлэм-

нэнэбит. Бу күннэргэ улуустааҕы спорт управлениетин кытта оҕолорбутун Дьокуускай куоракка Баһылай Манчаары аатынан спорт сахалыы көрүннэрин республикатааҕы киинигэр эрчилиһини ааһалларыгар үлэлэнэбит.

Уус Алдан Найахытыгар баран кэлиибитигэр транспортынан хаачыйыыга көмөлөспүттэрин иһин улуус баһылыгын бастакы солбуйааччытыгар И.И. Сивцеваҕа, «Объектары тутар, көрөр» МБУ салайааччытыгар В.В. Ядреевка, спорт управлениетин начальнигар П.Г. Ивановка уонна сыыдам сырыылаах суоппарытыгар В.С. Тимофеевка улахан махталбытын тиэрдэбит.

К.А. ОЛЕСОВ,
Нам улуунун СОО
федерациятын председателэ

«Ленин суола» хаһыакка өр сыл үлэлээбит, улахан убай-быт, аҕа табаарыспыт Василий Лазаревич Еремеев – Дуобат Баһылай кэриэһингэр кулун тутар 26 күнүгэр оҕолорго дуобат турнира ыытыллыаҕа. Күрэхтэһии үгэскэ кубулуйан, 2001 сылтан ыытыллар. Онон быйыл оҕолор дуобат тумара хонуутугар 19-с төгүлүн көрсүөхтэрэ.

ДУОБАТЫ ТЭРИЙЭЭЧЧИ

Василий Лазаревич Еремеев – Дуобат Баһылай биһиги хаһаппытыгар тыа хаһаайыстыбатын отдельгар сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. Дуобакка магнайгы разрядтаах, күүстээх оонньооччу этэ. Оччолорго Василий Лазаревичи кытта алтыспыт дьон кэпсиринэн, КМС буолуохтаах киһи хаалбыт. Улууска дуобат федерациятын салайбыта. Кини бэрэсэдэтэллиир кэмигэр улууска дуобат мунутуурдук сайдыбыта. Улахан дьонго, оҕолорго элбэх күрэхтэһиилэр, тийгин быспакка күүстээх дьарыктар ыытыллар. Ол түмүгэр үгүс талааннаах оонньооччулар, дуобатчыттар үүнэн тахсыбыттар. Дуобаты олоҕун аргыһа оностубут аҕа табаарыспыт «Улууска дуобат сайдыыта» диэн кинигэ суруйан бэчээттэппитэ.

оҕо билэр-көрөр, толкуйдуур, болҕойор дьобурун сайыннаран, дуобат араас дыкти угаайыларын, албастарын көрдөрөн, сэнээрдэн, кэлэр көлүөнэни дуобат оонньуутугар уһуйабыт, үөрэтэбит.

Бу өрөбүлгэ Намнааҕы оҕо спортивной оҕуолатыгар 10 чаастан Дуобат Баһылай кэриэһингэр ыытыллар күрэхтэһиини кэлэн көрүн. Оҕолор оонньууларын сэргээн, сыаналааҕ.

Лена НОГОВИЦЫНА

ҮӨДЭЙДЭР УЛУУСЧИЭНИН КӨМҮСКҮӨХТЭРЭ

Соторутааҕыта, кулун тутар 17 күнүгэр, 1 Хомустаах Кубалааҕар сааскы ат сүүрдүүтэ буолла. Бу күрэхтэһиини улууспут уонна 1 Хомустаах нэһилиэгин дьаһалталара, улуус тыатын хаһаайыстыбатын управлениелара тэрийэн ыыттылар.

Күрэхтэһиигэ 1 Хомустаах, Үөдэй, Бөтүн, Партизан нэһиликтэриттэн 4 хамаанда кытынна.

Күрэхтэһии үс түһүмэһинэн барда.

1. 1600 м уһуннаах дистанцияҕа (аты миинэн сүүрдүүгө): 1-кы м. үөдөйдөр, 2-с м. 1 хомустаахтар, 3-с м. бөтүннэр, 4-с м. партизаннар ылылар.

2. 1600 м. уһунна аты сүүрдэн кэлэн баран, ат үрдүттэн түспэккэ эрэ, сиргэ сытар бэргэһэни төгкөйөн ылыыга: үөдөйдөр бастаатылар, иккис миэстэни партизаннар, үһүс миэстэни бөтүннэр, бүтүһүк миэстэни 1 хомустаахтар ылылар.

3. Сыарбалаах аты сүүрдүүгэ үөдөйдөр эмиз кими да тулуппатылар. Иккис, үһүс, төрдүс миэстэлэри 1 хомустаахтар, бөтүннэр, партизаннар үлэлэһинилэр.

Үс күрэхтэһии түмүгүнэн үс баалы ылан үөдөйдөр бастааннар, 1 тонна эбиһинэн наараадаланылар уонна сотору Дьокуускайга буолуохтаах сылгыһыттар күрэхтэһиилэригэр кытта барар буоллулар. 8 бааллаах 1 Хомустаах хамаандата 2-с миэстэни ылан, 1 дьааһы арыыга тигистэ. 3-с миэстэни 9 бааллаах Бөтүн хамаандата

ылан, 100 л сэлээркэ хаһаайына буолла.

Ат сүүрдээччилэргэ улуус ТХУ, нэһиликтэр дьаһалталара Махтал суруктары, дипломнары, 1 Хомустаах нэһилиэгин тэрилтэлэрэ, түөлбөлэрэ бэйэлэрин сылгыһыттарыгар өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардылар.

Саҕа саҕалааһыннары, үтүө тэрээһиннэри өрүү өйүүр, спорду, ат сүүрдүүтүн биһириир Николай Васильевич Сивцев (1 Хомустаах нэһилиэгин олохтооҕо) «Дайар» ТХПК сылгыһытыгар Василий Даниловка уонна сылгыны иитиһинэн утумнаахтык дьарыктанар, нэһилиэгэр буолар араас тэрээһиннэргэ өрүү спонсордыыр Иван Петровка «Байанай бэлэҕэ» диэн концерка сылдьар билиэттэри туттарда.

Улуус баһылыгын солбуйааччы Е.Е. Гоголев «Хатас» ТХПК бастын сылгыһыта Ю.Ю. Семенов «2016 сыл бастын сылгыһыта» буолбутун туоһулуур дипломун 2 Хомустаах нэһилиэгин бэрэстэбиитэллэригэр туттарда.

Быйылгы күрэхтэһиигэ сааскы өрүү бүппэт түбүк-садьык, араас садьыыба мэхэйдээн, эбэгэр бастакы тэрээһин буолан эбитэ дуу, улуус үгүс нэһиликтэрэ хамаанда тэрийэн ыппахтаха хомолтолоох. Кыттааччы элбэҕэ буоллар, бу күрэхтэһии өссө сэргэхтик барыа хаалла. Кэлэр күрэхтэһиигэ кыттааччы элбири иһи диэн санаабытын бөбөрөгөтүбүт!

И. ИВАНОВ

Милиция 100 сылыгар

Биһиги эһэбит Платонов Роман Афанасьевич 1919 сыллаахха Одьулуун нэһилиэгэр Чурапчы оройуонугар төрөөбүт. Оҕо сааһа төрөөбүт түөлбөтүгэр, Одьулуун нэһилиэгэр ааспыт.

1938 сыллаахха Чурапчытаагы орто оскуоланы бүтэрбит. Оскуола кэнниттэн Мугудай кыһынын Ефросиния Аввакумовнаны көрсөн ыал буолбуттар.

Аҕа дойду Улуу сэриитэ саҕалананытыгар, 22 сааһыгар, 1941 сыллаахха балаҕан ыйын 4 күнүгэр бастакы хомуурга барбыт. Онно 52-с артиллерийскай полкаҕа отделение командирынан аанаммыт. Кулун тутар 13 кү-

ДЬОН-СЭРГЭ ОЛОБУН АРАНАЧЧЫЛААБЫТА

нүгэр 1942 сыллаахха кытаанак кыргыһы кэмигэр снаряд дэлбэ тэбэн улаханньык бааһырбыт. Кинини алтынньыга диэри 2253 №-дээх госпитальга эмтээбиттэр.

1942 сыл алтынньы 7 күнүгэр сэрииттэн төрөөбүт түөлбөтүгэр эргиллэн кэлбит.

1943 сыл кулун тутартан үлэтин саҕалаабыт. Чурапчы оройуонун ЗАГС салаатыгар 6 сыл үлэлээбит.

1949 сыл муус устартан милицияҕа үлэли кирибит. Бастаан Верхоянскый, онтон Аллараа Халыма, Уус Майа ИДьМ-гар оперуполномоченнайынан үлэлээбит. Ол кэммэ 1952-1954 сс Чурапчытаагы ИДьМ паспортнай сулууспатыгар маҥнай паспорттанынан, онтон начальнигынан үлэлээбит.

1957-1958 сс доруобуйата кыайбакка үлэтин тохтоо сылдыбыт. Бу кэмнэргэ дьэ кэргэнин илдьэ Энгисили хочотугар, Намна, кэлэн олохсуйбуттар.

1958-1972 сс Намнаагы ИДьМ-на үлэли кирибит. Бастаан участковайынан, онтон

ОБХСС оперуполномоченнайынан, кэлин харабыл отделение начальнигынан үлэлээбит.

Эһэбит Роман Афанасьевич Платонов – комсомол, коммунист, буйуйн, милиция капитана дьон-сэргэ дьоллоох-соргулаах олобун, үлэтин араначчылыырга, общественной бэрээдэги харыстааһынна күүһүн уурбут.

Эһэбит наҕараадалара: «За победу над Германией», «За боевые заслуги», «За безупречную

службу в МВД СССР», «20 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг», «50 лет Советской милиции», «50 лет Вооруженных сил СССР», «25 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг», «30 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг», «60 лет Вооруженных сил СССР», «40 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг».

Роман Афанасьевич уонна Ефросиния Аввакумовна 3 оҕолорбуттар – Анатолий, Роман, Лариса.

Улахан уоллара – Анатолий Романович Платонов 4 оҕолоох, 6 сиэннээх, билигин бочуоттаах сынньаланна олоһор.

Эһэбит Роман Афанасьевич үлэтинэн-хамнаһынан, ситиһилэринэн биһиги киэн туттабыт, үлэбит быһытынан чииһинэйин, үрдүк эппизитинэстээгин сыаналыыбыт, холобур онгостобут.

Сиэнэ Т. НЕРАТОВА,
РФ ИДьМ Нам оройуонун
отделын миграционной пуунун
специалист-эксперта

ЫТЫК КИҤИБИТ

этэ» диэн эрэи энгэрдэстэбинэ, ыараханы көрүстэбинэ, дьонтон кистээн, харах уутун быһыһынан санаахтыыра.

1951 сыллаахха Жатай бөһүөлэгэр оперуполномоченнайынан үлэҕэ аныыллар. Салгыы 20 сыл отдел начальнигынан, оччолорго нууччалар олоһор бөһүөлэктэригэр үлэлээбитэ, олобун тийэх күнүгэр диэри нууччалары, о.д.а. араас омуктары кытта өйөһөн-өйдөһөн олоһубута. Кини үлэлиир кэмигэр Жатайга сахалар биэс тарбах иһигэр эрэ аабылаллара. ИДьМ-р тохтоло суох 33 сыл сулууспалаабыта. Жатайы, Марханы, Киллэми, Кангалааһы хабан сылдыбыта. Олохтоохтор эйэлээх олохторун араначчылаан, сатыы, атынан, мотоциклинан, массыына араас көрүнгүнэн Туймаада хочотун устатын-туоратын тухары айаннаабытын ким ааһан ситиэй?!

1973 сылтан 1987 сылга диэри Тимофей Ионович Жатайдаагы КПП суудунаны өрөмүөннүүр собуот сэбиэдиссэийинэн үлэлээбитэ. Үлэтинэн капитан, ис дьыала үлэтин уонна тыыл ветерана ааттаах 1987 сылга бочуоттаах сынньаланна тахсыбыта. Тимофей Ионович үлэтинэн уонна тус олобунан олоһор бөһүөлэгэр олохтоохтор ытыктабылларын ылыан ылар. Ис дьыала министрствотыгар улахан бочуокка сылдыбыта. 1995 сыллаахха ыарахан ыарыыттан олохтон өлөн туораабыта.

Жатайга олоһон, сэрии кэмигэр Корнилова Мария Макаровна (1918 – 1998 сс) диэн медик идэлээх кыыстыын ыал буолбуттара. Геннадий, Людмила, Татьяна

Уоллара Кутуков Геннадий Тимофеевич (1944-2001 сс) идэтибит ыраах айан суопара этэ, кэргэннээх, оҕолордоох: киниттэн хаалбыт уол Сергей Геннадиевич Кутуков – история учуутала, ыал аҕа баһылыга, Александр диэн сиэннээхтэр. Кыһына Кутукова Елена Геннадиевна – терапевт-быраас. Тимофей Ионович улахан кыһына Кутукова Людмила Тимофеевна – физико-математическай наука кандидата, билигин ХИФУ математика уонна информатика кафедратын доцента. Кыра кыыстара Кутукова Татьяна Тимофеевна (1949с) — үрдүк үөрэхтээх математик, 1977 сыллаахха Жатай оскуолатыгар математика учууталынан үлэли сылдьан, эмискэ ыалдьан, олохтон туораабыта.

Милиция капитана, тыыл уонна үлэ ветерана Кутуков Тимофей Ионович аата республикаҕа ыгыктана ааттанар. Байыаннай-патриотическай иитиһигэ киэн туттар, тумус туттар, ахта саныыр биир дойдулаахпыт буоларын умнуо суохтаахпыт.

Ытык киһибит 1995 сыллаахха ыалдьан олохтон туораабыта. Тыыл уонна ИДьМ үлэтин ветерана, ИДьМ үлэтин туйгуна, СССР, РСФСР ИДьМ үлэтигэр энкилэ суох үлэтин иһин мэтээллэрдээх, о.д.а. элбэх бойбуой бэлиэлэрдээх, бочуотунай грамоталардаах, махтал суруктардаах. Сана олобу олохтоспут ытык киһибит Дьуонаан Иванович уола, эмиэ аҕатын суолун тутан, Ийэ дойдутун иллээх олобун араначчылаан, сырдык өйдөбүлү хааларыт ытык киһибит буолар.

Бэлэмнээтэ Е. ЛУКИНОВА,
Модут, кырайы үөрэтээччи

Культура үлэһиттэрин күнүгэр

ЫЧЧАККА ЭРЭЛБИТ УЛАХАН

Кулун тутар 25 күнүгэр Россияҕа культура үлэһиттэрин күнэ бэлиэтэнэр. Тоҕоостоох түгэни туһанан, «Түһүлгэ» сынньалан киин эдэр специалиһын Оксана Кудрианы кытта ыччат туһунан кэпсэтэ түстүм:

- Хамаатта кулуубугар эдэр үлэһиттэр хаскыйт? Ыччат сыла буола турарынан ким туту үлэһитин билиһиннэр эрэ.

- «Түһүлгэ» сынньалан киинигэр 8 үлэһиттэн эдэр специалисттар төрдүбүт. Худуохунньук-киргэтээччинэн Уодай Татьяна Руслановна 13-с сылын таһаарылаахтык, саттантан саҥа ньыманы баһылаан, айа-тута, үлэли-хамсыы сылдыар. Кини идеятынэн соторутаабыта ыччат фестивалыгар светодиоднай экраны туһанныбыт. Идэтин толору баһылаабыт специалист буолар. Емельянов Петр Васильевич – звукооператор, бэйэтин идэтэ атын хайыскалаах эрэри, музыкаҕа, уокка, компьютерга олус састаас буолан, үлэтин кыайа-хото тутар. Ус тыыннаах доҕуһуол бөлөхтөөх: алын сүһүөх, үрдүкү сүһүөх оҕолоругар уонна улахан дьонго. Хас тэрээһин барыта бу икки специалисттан улахан тутулуктаах. Кинилэр кизгэтиини, музыканан, аныгы уотунан-күөһүнэн хаачыйыыны кыайа туталлар. Кривошапкина Туйаара Александровна ийэтин Ольга Семеновна миэстэтигэр техүлэһитинэн кирибитэ.

Мин методистыбын. «Түһүлгэ», «Тойук дорҕооно» фольклорнай бөлөхтөрү салайабын, «Күбэй» аҕам саастаах дьон түмсүүтүн үнкүүгэ дьарыктыбын. Маны таһынан библиотекарбыт Марина Саввична Корякина баар. Кини дыахтар күнүн бырааһынньыгар «Автоледи-2017» күрэххэ кыайылыах буолбута. Үлэтигэр саҥа сүүрээһини киллэрэ сатыыр, кулууп үлэтигэр, уус-уран самодельностько көхтөөхтүк кыттыһар. Биһиги, эдэр үлэһиттэр, директорбыт А.А. Харитоновна көмөтүнэн суолбутун солубут, нэһилиэнньэ сынньалантын тэрийсэбит.

- Ыччат кулууп үлэтигэр төһө кыттарый?

- Ыччат элбэх эрэри, көхтөөҕө көхтөөх. Ким ырыаҕа, үнкүүгэ, фольклорга, ВИА-ҕа, ардыгар кизгэтиигэ кыттыһы ыаллар. Кэмиттэн кэмигэр кэнсиэрдэргэ, тематическай биэчэрдэргэ, бырааһынньыктаагы тэрээһиннэргэ ыччат хайаан да кыттар. Ордук ВИА-ҕа дьарыктаналлар, саҥа дьыллаагы представлениеҕа сүрүн күүс буолаллар. Кинилэргэ сыралаах үлэбитин өйүүллэригэр «Түһүлгэ» сынньалаҥ киин коллективин махтала улахан. Татьяна уонна мин үлэли кириэрбит саҕана Никитин Петр ыччат лидерэ этэ. Ол саҕана «Хамаатта хаттыламат холбохуктаах хамаандата» диэн КВН хамаандата тэриллэ сылдыбыта. Билигин санаатахха, ыччат диэн – «саҥа сүүрээһин» эбит. Былырыныттан ыччаты кытта үлэҕэ специалиһынан Протопопов Яков ылсан

үлэлээн эрэр. Үгүс элбэх былааннардаах, үлэтэ санаатын хоту туоларыгар баҕарабыт. Быйыл искусство уонна культура колледжын режиссура салаатын төрдүс кууруһун устудьуона, олохтоох кыыспыт Аня Яковлева дипломнай практикатын барда. Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэригэр Намыт улууну чулуу, Сахабыт сиригэр улууну М.К. Аммосов төрөөбүтэ 120 сылыгар «Чабылхай Максиммыт» диэн театриализованнай дьүһүйүүнү аныгылыы туруорда. Постановкатыгар элбэх оскуола оҕотун, ыччаты кытыннарда.

- Ыччат фестивала хайдах ааста?

- Быйылгы улуустаагы уус-уран самодельность фестивала төлөһөөх революционер, государственной-политической деятель М.К. Аммосов 120 сылыгар уонна республикаҕа ыччат сыла биллэриллибитинэн, 14-35 саастаах ыччакка аананна. Фестивальнай кэнсиэртит Уөдэй нэһилиэгэр буолбута. Онно барыта кыттааччылын, тэрийээччилин 95 киһи хабылынна. Манна уолаттар хоһоон ааҕыларын, Витя Кривогорницын аман-өһүн, Кеша Третьяков гитаранан ырыатын, үнкүүһүттэри дьүүлүүр сүбэ чорботон бэлиэтээбит. Үнкүүнү туруорааччыларбыт Анастасия Сивцева, Евгения Корчанова – эдэр талааннаах хореографтар. Ыгытааччылар Сахана Захарова, Гриша Аргунов өрө күүрүүлээхтик салайан кэнсиэрт сүрүн идеята арылларыгар төһүү күүс буоллулар. Кэнсиэри ыччаттар тыыннаах музыканан ситимнээн кизгэртэспитин эмиэ болдомтоҕо ыллылар. Ити

курдук, ыччат айар талаанын, түмсүүтүн кыайа-хото көрдөрдө. Эдэр дьонно болдомто уурулунна, ирдэбилбит, эрэлбит кинилэртэн бу күрэххэ сүңкэн этэ. Ол туолбутугар барба махта!

Оксана Михайловнаҕа махтанан туран, аҕыйах тылы киһи туһунан кыбытан биэрэбин. Оксана Кудрина культура эйгэтигэр 2006 сыллаахха СГУ саха филологиятын уонна культуратын факультетын бүтэриэбиттэн кирибит. Оксана тус үлэтин таһынан, бэйэтэ уус-уран самодельность бары жанрын баһылаабыт сыанаттан түспөт артыыска, нэһилиэккэ фитнес бөлөх, «Ретро-данс» спортивной-бальной үнкүү бөлөбүн бастыҥ үнкүүһүтэ. Кэргэнинээн Владимирдын кыыстаах уол оҕолоохтор. Владимирга нэһилиэк күнүгэр 2016 сыл түмүгүнэн «Сыл бастыҥ ыччата» анал ааты туттарбыттара. Эдэр ыал Кудриннар былырын дьэ кэргэн декадатын чэрчитинэн «Сайдам ыал» улуустаагы күрэххэ 2-с миэстэни ылан, «Нам улуунун кэскиллээх дьэ кэргэнэ» ааты ылбыттара.

М.Г. ВИНУКОВА

Кэрэ эйгэтигэр

Кулун тутар 25 күнүгэр Дьоккуускай куоракка А.Е. Кулаковскай аатынан доҕордоһуу дьэтигэр биир дойдулаахтарбыт Татьяна Гаврильева, Октябрина Попова (Хобороостоох Балбаара) айар үлэлэрин 15 сыллаах биэчэрдэрэ буолар. Бу киһэ Борис Васильев, Светлана Кудрина сценкалара оонньоонуохтара, Татьяна Гаврильева айбыт ырыалара ылланыахтара. Ону таһынан дьоро киһэҕэ кыттыһыны ылыахтара: «Дьиикимдэ дьэ-эбэлэрэ», Валентина Чиркова, «Көөчөөн көрө», «Кыталыына» трио, «Радуга», «Чабыл», «Чо-буо» бөлөхтөр.

Бу бэлиэ күнү көрсө Татьяна Гаврильеваны, Октябрину Попованы кытта көрсөн кэпсэтиим. Татьяна 1997 сыллаахха Нам улуунуҕар Хамаҕатта нэһилиэгэр кийит быһыытынан олохсуйа кэлбит. Кини Кэбээйиттэн төрүттээх. 2000 сылга Хамаҕатта сынньалан киинигэр методичьһынан үлэтин саҕалаабыт. Онтон билигин уус-уран салайааччынан үлэлиир. Татьяна үлэтин таһынан тамадалыыр, ылыыр, ырыа суруйар, артыыстыыр. Итини таһынан Татьяна куруһуок салайааччытынан үлэлиир, бэйэтин сатабылын оҕолорго инэрэр. Хамаҕатта саха-француз лицейиттэн «Чо-буо», Е.М. Шапошников аатынан Хамаҕатта орто оскуолатыттан «Чабыллар» диэн бөлөхтөөх. Оҕолору хайдах сыанаҕа тут-

тарга-хаптарга, үгэни ааҕарга, чабырҕахтырга үөрэтэр эбит. Биир тылынан эттэххэ, иэйэр, айар куттаах далбар хотун. Үс кэрэ куо амарах ийэтэ, тапталлаах эбэ, дьиз-уот маанылаах хаһаайката, тапталлаах кэргэн. «Саха ыалын быһыытынан 20-чэ сүөһүлэнэн, 6 ыанар ынахтанан быр-бааччы олорбут», — диэн кэпсиир.

Онтон Октябрина Попова Хамаҕатта нэһилиэгэр 1988 сыллаахха кийитти кэлбит. Тапталлаах кэргэн, икки оҕо амарах ийэтэ, эйэбэс эбэ, маанылаах хаһаайка. З.П. Винокуров ааты-

«Сыралҕан» мини-театртан кынаттанан үрдүкү күөҥнэ тахсыбыттар. Үс төгүлүн төхтөрүөн республикаҕа гран-при хаһаайытара буолбуттар. Ол кэнниттэн «Дьээбэрэн» буолар дьоро киһэлэригэр улахан сыанаҕа куруутун ыгырыллар эбит. Билигин кинилэри билбэт киһи суоҕун кэриэтэ. Уулуссаҕа көрсөн «ээ, били көрүдүөстээх кыргыттарбыт Балбааралаах Хобороос» диэн ааһаллара үгүс эбит.

Репертуардарыгар көркүлүү маастара, Хамаҕатта нэһилиэгин талааннаах уола, сце-

БЭТИЭХЭЛЭЭХ ХОБОРООСТООХ БАЛБААРА

нан Намнааҕы оҕо искусствотын оскуолатын Хамаҕатта филиалыгар үнүкү салаатын учуутала. «Аан бастаан 1998 сылга Татьянаны кытта Саха дьыллааҕы представлениеҕа иккиэн сүрүн оруолга оонньообуппуг. Онтон ыла иккиэн тапсан, таба тайансан сылдьабыт», — диэн кэпсээтэ.

Сценкаҕа тылларын-өстөрүн үөрэппиттэрин кэннэ, режиссердара А.А. Харитоновта туттарга-хаптарга, сирэйдэрин мимикатын уларытарга үөрэтэр эбит. Кинилэр сценкаларын да курдук, дьизэлэрэ Кириэс Кытылга Ыаллы тураллар, онон арахсыспат дьүөгэлиилэрбит диэн кэпсииллэр. Биригэ дуэттаан үлэлэбиттэрэ быйыл номнуо 15 сыла буолбут. Онон бу үбүлүөйдээх айар биэчэрбитин тэрийэргэ санныбыт диэн этэллэр.

Айар үлэлэригэр продюсердара — Василий Кривошапкин.

нарист Борис Васильев суруйбут сценкалара бааллар: «Суруу уонна Гуруу», «Эриэннээх кэпсэтии». Кэнники Саха республикатын мелодистарын ассоциациятын чилиэнэ, Саха республикатыгар бастакы мелодист дьахтар Светлана Кудрина сценкаларын оонньоон эрэллэр эбит. Холобура, «Абырах», «Уларсык», «Открытка» диэн сценкалар репертуардарыгар киирбит. «Алта чабылхай сценкалары оонньоон үлэлии-хамсыы сылдьабыт. Билигин биһиги дьикти дьээбэлээх айар-тутар кэммитигэр сылдьабыт дии саныыбыт», — диэн кэпсииллэр. Оонньоор сценкалара олоҕу кытта дьүөрэлии ситимнээх. Ити курдук Балбааралаах Хобороос дьонго-сэргэҕэ дьээбэрэн кутун, үөрүүнү-көтүүнү бэлэхтииллэр. Олохторугар маанык сүдү айар суол арыллыбыта хайҕаллаах.

Кинилэр Хамаҕатта сиригэр-уотугар иккиэн кийитти кэлэн көрсөн, биригэ үлэлии-хамсыы сылдьаллара олус улахан бөлөхтөрэ буолар эбит. Үлэ эрэ өттүнэн буолбакка, истин дьүөгэлиилэр, бэйэ-бэйэлэригэр куруутун сылдыһар ыаллылар. Ол иһин да үлэлэрэ олус таһаарылаах.

«Айар үлэбит номнуо 15 сыла туолбутун күлэ-үөрэ сылдьамыт, билбэккэ да хааллыбыт. Күлүү киһини эмтиир, күлэн-

үөрэн куруутун эдэр-сэнэх сылдьабыт», — диэн кэпсээннэрин түмүктэтиилэр.

Татьяна уонна Октябрина айар үлэлэригэр өссө үрдүктэн үрдүк дабайылары баҕарыабын.

Кэнсиэргэ билиэттэри Дьоккуускай куораттан А.Е. Кулаковскай аатынан доҕордоһуу дьэтигтэн уонна Хамаҕатта сынньалан кииниттэн ылыаххытын сөп.

Аксинья ТАТАРИНОВА

Отуу уота

Константин Иванович Еремеев-Тилин Мэнгэ Хангалас II Батара нэһилиэгиттэн төрүттээх. 1 Хомустаах олохтооҕо. 1986 с. Дьоккуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын техникумун зоотехник идэтин кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрэн, «Нам» совхозка, ОДКХ-ҕа, баһарынай сулуспаҕа үлэлээбитэ. 1995 сылтан «Энсиэли» хаһыакка тиһигин быспакка бэчээттэнэр. 2003 сылтан РФ Суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ. 2004 сылга «Сыл бастыҥ корреспондента» ааты ылары ситиспитэ. Сыллата хаһыат айар куонкурустарыгар кыттар, араас номинацияларга бастыыр. Общественнай корреспондент быһыытынан суруйар темата киэн. Публицистическай ыстатыйалар, көрдөөх-күлүүлээх кылгас, «ытыс саҕа» кэпсээннэрэ, критическай ис хоһоонноох ыстатыйалара, монологтара, айылҕа туругун кэтээн көрөн ыйдарынан тойонноһуна, сылыктааһына хаһыат жанрдарын нэһилиэстибэтигэр ураты миэстэни ылан, бастайааннай рубрикаларга кубулуйдулар. Хаһыаты ааҕар улуус олохтоохторугар кини олоххо баар кыһалҕалары, мөкү өрүттэрин сытыытык сырдатар уонна саралыыр, сатирической ис хоһоонноох айымньылары суруйар автор быһыытынан киэҥник биллэр, сорохторго биһирэнэр да диэтэхпинэ, сыһыам суоҕа.

ХАҤЫАТ ТИЛИННЭРБИТ СУРУЙААЧЧЫТА

Суруйуулараты сыты тыллаахтар, (эбэлээх ис хоһоонноохтор,) сырдык юмордаахтар, көрдөөх эрэри, чыпчакхай кэриэтэ кымныылыыр сатирической формалаахтар. Баар кырдыгы, итэҕэни-быһаһыны этэриттэн куттаммат. Кини общественной корреспондент быһыытынан, атыттартан сүрүн уратыта бу буолар. Ол автор олоххо тус сыһыанын кытта си-бээстээх. 2014 сылга «Олох эриэннэрэ» диэн бастакы кинигэтэ бэчээттэммитэ. Онно Тилин диэн ааты ылыммытын туһунан маанык суруйар:

«... ийэм Ыалдьан көбөрө өлбүт оҕону көтөрөн олордоһуна, детдом үлэһити кириэн оо, оҕон өлбүт дии, диэн аймаммытыгар, ийэтэ туймааран ылбыт. Биэлсэр кэлэн төкүнүтэ сылдьан массаастаабыт уонна тиллэн, тиллэн эрэр диэбитигэр, ийэтэ ойон тураат, оҕотун былдьаан ылбыт. Хос ааныгар көрөн турбут дьахталлар «һуу, тилиннэ» дэспиттэр. Дьэ, ол иһин Тилин диэн ааты ылынным. 1995 сылтан «Энсиэли» хаһыакка бастакы заматкаларым тахсыбыттар. Онтон, дьэ, сахырҕа курдук тиллэн барбытым. Хаһыат редактора В.Г. Касьянов «эдэр селькор» 46 сааспар аатырдан, дэбдөн мунгутаан тиллибит буолуохтаахпын. Оҕо сылдьан «үөҥнэ-дьээбэҕэ, дьэ, тилиннэ» дииллэрин элбэхтэ истэрим... 1995 сылтан тиллэн кэли-

ибин «Энсиэли» хаһыаттан диэн махтанабын. Бу кинигэм тахсыыта — тиллиим түмүгэ буолар».

Дьэ, онон, ити сыллартан ки-миэллээхтик суруйан, 4 кинигэни бэчээттэттэ. 2014 сылга «Олох эриэннэрин» таһынан, «Олох мөккүөрэ», 2016 сылга «Ортохтор олох», «Ырыынакка уларыһылар» диэн ааҕааччы киэн аранатыгар аһаҕастык дьобуус кинигэлэр тахсыбыттар. Кинигэлэр түгү кэпсииллэрин ааттара толору арыллар. Ол курдук, олох эриэннэрэ, мөккүөрдэрэ, иирбэ-таарба өрүттэрэ тыа си-рин киһитин хараһынан итэ-бэтиилээхтик ойууланаллар.

Автор олох бары өрүттэригэр көхтөөхтүк да кыттыбаттар, кыһалҕаларга өйүнэн-санаатынан, сүрэҕинэн-быарынан чугаһын, үгүс публицистическай уонна проблемнай ыстатыйалара, көрдөөх-күлүүлээх зарисовкалара туоһулууллар.

Ол курдук тыа киһитин кыараҕас ырыгар көстөр араас өрүттээх кыһалҕалары бол-жомто киинигэр туруорар уонна онтон тахсар суолу тобулар. Кэм-кэрдии ирдэбилгэр толору эппиэттэһэн, буола турар көстүүлэри ырыта, дьонун-сэргэтин олохун кэтээн көрө сылдьара көстөр. Ол санаалара, ырытыы-

өйдөөн да көрбөтүн таба көрөн, ханарытан, уобарастаан суруйар кыдыкытаах. Ону ааҕааччы барыта өйдүүр, ылынар буолбатах. Араас иитиилээх, көрүү-лээх дьонго араастык дьайан, тус-туһунан өйдөбүл үөскүүрү саарбаҕа суох.

Ол эрэн Константин Иванович тыа сиригэр дьонун дьыҥнээх олохун ис кутун, истин иэйиитин көрдөрөр. Араас майгылаах уонна дьылҕалаах персонажтарынан ааспыты уонна бүгүҥнү күнү кэпсиир айымньылары үөскөтөр. Онон кини айымньылары ордук тыа киһитигэр чугастар, өйдө-

итии иэйиитинэн, ааҕааччы кутун тутан умсулданна уган абылыыр.

Константин Еремеев — Тилин айымньыларыгар кэпсэнэр персонажтар олохтон ылыллы-быт буоланнар, ааҕааччыга чугастар. Тыа сиригэр олохтоохторун күннээҕи түбүктэрэ, үлэлэрэ, бэйэ-бэйэлэригэр сыһыаннара ойууланар. Ааптар тыла-өһө хомоҕой. Кини дьоруойдара хас дэриэбинэ айы бааллар. Онон, бу кинигэлэри кытта билсэ илик буоллаххытына, ааҕаргытыгар сүбэлиибин.

Лена НОГОВИЦЫНА

Понедельник, 27 марта
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+
09.50 Жизнь здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.15, 03.45 Наедине со всеми 16+
13.20, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Давай поженимся! 16+
18.00 Первая Студия 16+
20.00 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Мата Хари» 16+
23.25 Вечерний Ургант 16+
00.00 Познер 16+
01.00 Ночные новости
01.15, 03.05 Х/ф «Последнее танго в Париже» 18+

Вторник, 28 марта
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10 Контрольная закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+
09.50 Жизнь здорово! 12+
10.55, 04.00 Модный приговор 12+
12.15, 03.05 Наедине со всеми 16+
13.20, 15.20 Время покажет 16+
16.10 Мужское / Женское 16+

Понедельник, 27 марта
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.55, 16.35, 17.25, 20.00, 20.55, 00.00, 03.25 Новости
13.05, 15.00 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 17.30, 21.00, 05.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.20, 12.05 Биатлон. Итоги сезона. Специальный репортаж 12+
15.50 Биатлон. Чемпионат России. Гонка преследования. Женщины 0+
16.40 Биатлон. Чемпионат России. Гонка преследования. Мужчины 0+
18.00 Футбол. Чемпионат мира - 2018 г. Отборочный турнир. Черногория - Польша 0+
20.05 Д/ф «Молодые тренеры» 12+
20.35 Спортивный репортаж 12+
21.30 Футбол. Чемпионат мира - 2018 г. Отборочный турнир. Румыния - Дания 0+
23.30 Футбол. Обзор отборочных матчей Чемпионата мира 2018 г. 12+
00.05 Континентальный вечер
00.40 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Запад». «Локомотив» (Ярославль) - СКА (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
03.30 Спортивный разговор 16+
04.00 Д/с «Несвободное падение» 12+
05.45 Баскетбол. Единая лига ВТБ. «Химки» - ЦСКА 0+
07.45 Х/ф «Никогда не сдавайся 2» 16+
09.45 Д/ф «Ложь Армстронга» 16+

Вторник, 28 марта
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.25, 21.00 Новости
13.05, 14.30, 19.40 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 21.05, 05.40 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
14.50 Биатлон. Чемпионат России. Индивидуальная гонка. Женщины. Прямая трансляция
16.40 Лыжный спорт. Чемпионат России. Мужчины. 15 км. Прямая трансляция
17.50 Биатлон. Чемпионат России. Индивидуальная гонка. Мужчины. Прямая трансляция
20.40 Спортивный репортаж 12+
21.45 Футбол. Чемпионат мира - 1986 г. 1/8 финала. СССР - Бельгия 0+
00.25, 03.25 Все на футбол! 12+
00.55 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Восток». «Ак Барс» (Казань) - «Металлург» (Магнитогорск). Прямая трансляция

17.10 Давай поженимся! 16+
18.00 Первая Студия 16+
20.00 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Мата Хари» 16+
23.20 Вечерний Ургант 16+
23.55 Т/с «Салам Масква» 18+
01.00 Футбол. Сборная России - сборная Бельгии. Товарищеский матч. Открытие стадиона «Фишт»

Среда, 29 марта
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.05 Контрольная закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+
09.50 Жизнь здорово! 12+
10.55, 03.05 Модный приговор 12+
12.15 Наедине со всеми 16+
13.20, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Давай поженимся! 16+
18.00 Первая Студия 16+
20.00 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Инквизитор» 16+
23.25 Вечерний Ургант 16+
00.00 Т/с «Салам Масква» 18+
01.00 Ночные новости
01.15 Х/ф «Суррогат» 18+

Четверг, 30 марта
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.10 Контрольная закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+
09.50 Жизнь здорово! 12+
10.55 Модный приговор 12+
12.15, 03.15 Наедине со всеми 16+
13.20, 15.15 Время по-

03.40 Футбол. Товарищеский матч. Нидерланды - Италия. Прямая трансляция
07.20 Футбол. Чемпионат мира - 2018 г. Отборочный турнир. Боливия - Аргентина 0+
09.20 Десятка! 16+
09.40 Футбол. Чемпионат мира - 2018 г. Отборочный турнир. Бразилия - Парагвай. Прямая трансляция
11.40 Д/ф «Бегущие вместе» 12+

Среда, 29 марта
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.25, 15.45, 22.25, 00.30 Новости
13.05, 14.30 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 15.50, 18.15, 03.40, 05.05 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
14.50 Биатлон. Чемпионат России. Одиночная смешанная эстафета. Прямая трансляция
16.20 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 12+
16.50 Биатлон. Чемпионат России. Смешанная эстафета. Прямая трансляция
18.30 Лыжный спорт. Чемпионат России. Командный спринт. Прямая трансляция
19.25 Футбол. Чемпионат мира - 2018 г. Отборочный турнир. Бразилия - Парагвай 0+
21.25 Фигурное катание. Чемпионат мира. Женщины. Короткая программа. Прямая из Финляндии
03.25, 03.55 Фигурное катание. Чемпионат мира. Мужчины. Короткая программа. Прямая из Финляндии
05.50 Фигурное катание. Чемпионат мира. Из Финляндии 0+
07.50 Х/ф «Боевые ангелы» 16+
10.00 Х/ф «Короли Догтауна» 16+
12.00 Д/с «Высшая лига» 12+

Четверг, 30 марта
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.55, 17.50, 19.30, 00.20, 03.25, 03.55 Новости
13.05, 15.00 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 17.55, 20.55, 22.45, 23.40, 05.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.20 Х/ф «Тяжеловес» 16+
17.20 Победы марта 12+
18.30 Д/с «Несвободное падение» 16+
19.35 Смешанные единоборства. UFC 16+
21.15, 22.55 Фигурное катание. Чемпионат мира. Мужчины. Короткая программа. Прямая из Финляндии
00.00 Десятка! 16+
00.25 Континентальный вечер. Прямой эфир
00.55 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Восток». «Ак Барс» (Казань) - «Ме-

кажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Давай поженимся! 16+
18.00 Первая Студия 16+
20.00 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Инквизитор» 16+
23.25 Вечерний Ургант 16+
23.55 Т/с «Салам Масква» 18+
01.00 Ночные новости
01.15, 03.05 Х/ф «Восстание планеты обезьян» 16+

Пятница, 31 марта
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.10, 05.30 Контрольная закупка 12+
09.40 Женский журнал 12+
09.50 Жизнь здорово! 12+
10.55, 04.30 Модный приговор 12+
12.15 Наедине со всеми 16+
13.20, 15.15 Время покажет 16+
16.00 Мужское / Женское 16+
17.00 Жди меня 16+
18.00 Вечерние Новости
18.45 Человек и закон 16+
19.50 Поле чудес 16+
21.00 Время
21.30 Голос. Дети 12+
23.15 Вечерний Ургант 16+
00.00 Городские пикники 16+
02.00 Х/ф «Человек дождя» 16+

Суббота, 1 апреля
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Семь невест ефрейтора Збруева» 12+
08.00 Игрой, гармонь любимая! 12+
08.45 Смешарики. Новые приключения
09.00 Умницы и умники 12+
09.45 Слово пастыря 12+

таллург» (Магнитогорск). Прямая трансляция
03.30 Фигурное катание. Чемпионат мира. Пары. Произвольная программа. Прямая из Финляндии
04.10 Спортивный репортаж 12+
04.30 Английский акцент Леонида Слуцкого 12+
05.45 Фигурное катание. Чемпионат мира. Из Финляндии 0+
07.15 Х/ф «Покорители волн» 16+
09.30 Х/ф «Молодая кровь» 16+
11.45 Д/с «1+1» 16+

Пятница, 31 марта
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.55, 15.50, 17.45, 23.25 Новости
13.05, 15.00 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 21.10, 22.05, 23.30, 05.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.20, 09.30 Спортивный разговор 16+
15.55 Лыжный спорт. Чемпионат России. Эстафета. Мужчины. Прямая трансляция
17.55 Лыжный спорт. Чемпионат России. Эстафета. Женщины. Прямая трансляция
19.00 «Победы марта». Специальный репортаж 12+
19.30, 04.40 Спортивный репортаж 12+
19.50, 21.25 Фигурное катание. Чемпионат мира. Танцы на льду. Короткая программа. Прямая из Финляндии
22.25 Все на футбол! Афиша 12+
00.00 Фигурное катание. Чемпионат мира. Женщины. Произвольная программа. Прямая из Финляндии
01.25 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Запад». «Локомотив» (Ярославль) - СКА (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
03.55 Фигурное катание. Чемпионат мира. Женщины. Произвольная программа. Из Финляндии 0+
05.45 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Панатинаикос» (Греция) - ЦСКА (Россия). Прямая трансляция
07.45 Фигурное катание. Чемпионат мира. Из Финляндии 0+
10.00 Смешанные единоборства. Bellator. Куинтон Джексон против Мухаммеда Лавала. Реванш. Сергей Харитонов против Чейза Гормли. Прямая трансляция из США

Суббота, 1 апреля
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 19.35, 23.25, 01.55, 03.30 Новости
13.05 Все на Матч! События недели 12+
13.35 Десятка! 16+
13.55 Лыжный спорт. Чемпионат России. Масс-старт. Женщины. Прямая трансляция
15.30 Диалог 12+
15.55 Биатлон. Чемпионат России. Масс-старт. Женщины. Прямая трансляция
16.50 Все на футбол! Афи-

ша 12+
17.50 Биатлон. Чемпионат России. Эстафета. Мужчины. Прямая трансляция
19.40 Фигурное катание. Чемпионат мира. Мужчины. Произвольная программа. Прямая из Финляндии
21.00 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Восток». «Ак Барс» (Казань) - «Металлург» (Магнитогорск). Прямая трансляция
23.30 Футбол. Чемпионат мира. Мужчины. Танцы на льду. Произвольная программа. Прямая из Финляндии
02.00, 07.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
02.30 Д/с «Несвободное падение» 16+
03.35 Футбол. Кубок французской лиги. Финал. «Монако» - ПСЖ. Прямая трансляция
05.55 Профессиональный бокс. Майрис Бриедис против Марко Хука. Бой за титул временного чемпиона мира по версиям WBC и IBO в первом тяжёлом весе. Прямая трансляция из Германии
07.30 Фигурное катание. Чемпионат мира. Танцы на льду. Произвольная программа. Из Финляндии 0+
08.45 Х/ф «Золотой лёд 2» 16+
10.45 Х/ф «Золотой лёд 3» 16+

Воскресенье, 2 апреля
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 19.50, 21.55, 01.25 Новости
13.05 Х/ф «Красный пояс» 16+
14.55 Церемония вручения Национальной премии в области боевых искусств «Золотой пояс». Трансляция из Москвы 0+
15.55 Биатлон. Чемпионат России. Эстафета. Женщины. Прямая трансляция
17.30, 10.35 Кто хочет стать легионером? 12+
18.30 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 12+
18.50 Биатлон. Чемпионат России. Масс-старт. Мужчины. Прямая трансляция
19.55 РОСГОССТРАХ Чемпионат России по футболу. «Рубин» (Казань) - «Зенит» (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
22.00, 02.00, 05.40 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
22.55 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Запад». «Локомотив» (Ярославль) - СКА (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
01.30 Д/с «Жестокий спорт» 16+
02.30 Спортивный репортаж 12+
02.50, 11.35 После футбола с Георгием Черданцевым 12+
03.40 Футбол. Чемпионат Италии. «Наполи» - «Овентус». Прямая трансляция
06.15 Фигурное катание. Чемпионат мира. Показательные выступления. Из Финляндии 0+
07.55 Х/ф «Дэмси» 16+

10.15 Мата Хари. Шпионка, которую предали 12+
11.20, 12.15 Вокруг света 12+
14.20 Х/ф «Солдат Иван Бровкин» 12+
16.10 Голос. Дети 12+
18.00 Вечерние Новости
18.15 Кто хочет стать миллионером? 16+
19.10 Минута славы 16+
21.00 Время
21.20 Сегодня вечером 16+
23.00 Проекторперисхилтон 16+
23.35 Х/ф «Как заниматься любовью по-английски» 18+
01.25 Х/ф «Нападение на 13 участок» 16+
03.30 Х/ф «Дневник слабика. Дни собаки» 12+
05.10 Контрольная закупка 12+

Воскресенье, 2 апреля
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф «Иваново детство» 12+
08.10 Смешарики. ПИН-код
08.25 Часовой 12+
08.55 Здоровье 16+
10.15 Непутевые заметки 12+
10.35 Пока все дома 12+
11.25 Фазенда 12+
12.15 ТилиТелеТесто 12+
13.55 Теория заговора 16+
15.00 Романовы 12+
17.10 Концерт к Дню войск национальной гвардии РФ
19.25 Лучше всех!
21.00 Воскресное «Время»
22.30 Что? Где? Когда?
23.40 К 80-летию Дома актера. Юбилейный вечер 12+
01.40 Х/ф «Если я останусь» 16+
03.35 Модный приговор 12+

12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 13.25, 14.55, 15.50, 17.45, 23.25 Новости
13.05, 15.00 Кто хочет стать легионером? 12+
13.30, 21.10, 22.05, 23.30, 05.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.20, 09.30 Спортивный разговор 16+
15.55 Лыжный спорт. Чемпионат России. Эстафета. Мужчины. Прямая трансляция
17.55 Лыжный спорт. Чемпионат России. Эстафета. Женщины. Прямая трансляция
19.00 «Победы марта». Специальный репортаж 12+
19.30, 04.40 Спортивный репортаж 12+
19.50, 21.25 Фигурное катание. Чемпионат мира. Танцы на льду. Короткая программа. Прямая из Финляндии
22.25 Все на футбол! Афиша 12+
00.00 Фигурное катание. Чемпионат мира. Женщины. Произвольная программа. Прямая из Финляндии
01.25 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Запад». «Локомотив» (Ярославль) - СКА (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
03.55 Фигурное катание. Чемпионат мира. Женщины. Произвольная программа. Из Финляндии 0+
05.45 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Панатинаикос» (Греция) - ЦСКА (Россия). Прямая трансляция
07.45 Фигурное катание. Чемпионат мира. Из Финляндии 0+
10.00 Смешанные единоборства. Bellator. Куинтон Джексон против Мухаммеда Лавала. Реванш. Сергей Харитонов против Чейза Гормли. Прямая трансляция из США

Воскресенье, 2 апреля
12.30 Д/с «Заклятые соперники» 12+
13.00, 19.50, 21.55, 01.25 Новости
13.05 Х/ф «Красный пояс» 16+
14.55 Церемония вручения Национальной премии в области боевых искусств «Золотой пояс». Трансляция из Москвы 0+
15.55 Биатлон. Чемпионат России. Эстафета. Женщины. Прямая трансляция
17.30, 10.35 Кто хочет стать легионером? 12+
18.30 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 12+
18.50 Биатлон. Чемпионат России. Масс-старт. Мужчины. Прямая трансляция
19.55 РОСГОССТРАХ Чемпионат России по футболу. «Рубин» (Казань) - «Зенит» (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
22.00, 02.00, 05.40 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
22.55 Хоккей. КХЛ. Финал конференции «Запад». «Локомотив» (Ярославль) - СКА (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
01.30 Д/с «Жестокий спорт» 16+
02.30 Спортивный репортаж 12+
02.50, 11.35 После футбола с Георгием Черданцевым 12+
03.40 Футбол. Чемпионат Италии. «Наполи» - «Овентус». Прямая трансляция
06.15 Фигурное катание. Чемпионат мира. Показательные выступления. Из Финляндии 0+
07.55 Х/ф «Дэмси» 16+

РОССИЯ 1

Понедельник, 27 марта
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время
11.55 Т/с «Склифосовский» 12+
14.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Две жизни» 12+
23.45 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
02.15 Т/с «Сонька. Продолжение легенды» 12+

Вторник, 28 марта
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время
11.55 Т/с «Склифосовский» 12+
14.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Две жизни» 12+
23.45 Вечер с Владими-

27 марта, понедельник
06:00 Дойдум дьоно (Амма ТВ) 6+
06:30 Дойдум дьоно (Хотун Булун ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Сага сирэ 12+
10:15 Геван. День Арктики в Республике Саха (Якутия) 6+
11:15 Ис сүрэхтэн 6+
12:30 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
13:30 Сага сирэ-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00 Дойдум дьоно (Абый ТВ) 6+
15:30 В кадре-республика (Томпо ТВ) 6+
16:00 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
17:00 Аал-луук мас 6+
17:45 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
18:00 Сага сирэ 12+
18:15 Муниципалитет 6+
18:45 Күнчээн 0+
19:00 Якутия 12+
19:15 В мире профессии 6+
19:30 Считаю важным 12+
20:30 Сага сирэ-Якутия 12+
21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Аал-луук мас 6+
22:00 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
22:30 Сага сирэ-Якутия 12+

28 марта, вторник
06:00 Дойдум дьоно (Хотун Булун ТВ) 6+
06:30 В кадре-республика (Алдан ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Сага сирэ 12+
10:15 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+
10:45 Дойдум дьоно (Амма ТВ) 6+
11:30 Чэгийн-чэбдик буол 6+
12:30 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
13:30 Сага сирэ-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00 Дойдум дьоно (Анаабыр ТВ) 6+
15:30 Дойдум дьоно (Маарыкчаан ТВ) 6+
16:00 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
17:00 Геван 6+
17:30 Дойдум дьоно (За-

ром Соловьёвым 12+
02.15 Т/с «Сонька Золотая Ручка» 12+

Среда, 29 марта
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время
11.55 Т/с «Склифосовский» 12+
14.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Две жизни» 12+
23.45 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
02.15 Т/с «Сонька. Продолжение легенды» 12+

Четверг, 30 марта
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время
11.55 Т/с «Склифосовский» 12+
14.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Две жизни» 12+
23.45 Поединок 12+
01.45 Т/с «Сонька. Про-

должение легенды» 12+
03.45 Т/с «Дар» 12+
Пятница, 31 марта
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время
11.55 Т/с «Склифосовский» 12+
14.55 Т/с «Тайны следствия» 12+
17.40 Прямой эфир 16+
18.50 60 Минут 12+
21.00 Т/с «Две жизни» 12+
23.45 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
02.15 Т/с «Сонька Золотая Ручка» 12+

29 марта, среда
06:00 Закрытие года кино (Дьукээбил ТВ) 6+
06:30 Дойдум дьоно (ТВ Нам) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Сага сирэ 12+
10:15 Геван. День Арктики в Республике Саха (Якутия) 6+
11:15 Ис сүрэхтэн 6+
12:30 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
13:30 Сага сирэ-Якутия 12+
14:00 Эфиргэ-саха радиота 6+
15:00 Дойдум дьоно (Абый ТВ) 6+
15:30 В кадре-республика (Томпо ТВ) 6+
16:00 Үчүгэйин бу сиргэ! 6+
17:00 Аал-луук мас 6+
17:45 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
18:00 Сага сирэ 12+
18:15 Муниципалитет 6+
18:45 Күнчээн 0+
19:00 Якутия 12+
19:15 В мире профессии 6+
19:30 Считаю важным 12+
20:30 Сага сирэ-Якутия 12+
21:00 Биһикчээн 0+
21:15 Аал-луук мас 6+
22:00 Дойдум дьоно (Майа ТВ) 6+
22:30 Сага сирэ-Якутия 12+

31 марта, пятница
06:00 Дойдум дьоно (Томпо ТВ) 6+
06:30 Дойдум дьоно (Панорама ТВ) 6+
07:00 Дойдум дьоно (Заполярье ТВ) 6+
07:30 Дойдум дьоно (Бэрдьигэс ТВ) 6+
08:00 Простые истины 6+
08:30 Дойдум дьоно (Сунтаар ТВ) 6+
08:45 Дойдум дьоно (Томпо ТВ) 6+
09:00 Полярная звезда 0+
09:45 Т.О.К. 6+
10:45 Истин илдьит 6+
11:30 Хранители времени 6+
12:00 Кэм кэрэһитэ 6+
12:30 Кэл, озор, сэхэргэһиэх... 6+
13:30 Якутия. День за днем 12+
14:15 Аал-луук мас. Сэмэн Данилов ыччат харабынан 6+
15:00 Хотугу сулус 6+
15:30 Аал-луук мас 6+
15:45 ТВ-спорт 6+
16:45 Геван 6+
17:15 Ыраах-чугас аймактарбыт 6+
17:30 Геван 6+
18:00 Аал-луук мас 6+
18:30 Истин илдьит 6+
19:30 Ис сүрэхтэн 6+
20:30 Сага сирэ. Күнтэн күн 12+
21:15 Дойдум дьоно (Нам ТВ) 6+
21:45 Байанай 6+
22:15 Кинозавод 6+
22:45 Ырыанан олобу киргэтиэх... 6+

1 апреля, суббота
06:00 Дойдум дьоно (Сангаар ТВ) 6+
06:15 Дойдум дьоно (Ньурба ТВ) 6+
06:45 В кадре-республика (Томпо ТВ) 6+
07:15 Дойдум дьоно (Борогон ТВ) 6+
07:30 Геван. День Аркти

Үтүө киһи үйэлэргэ умнуллубат

Василий Егорович Колмогоров туһунан ахтыы онгорор олус уустуктардаах эрэри, олус чуолкай буолуон эмиз сөп эбит. Уустуга диэн, биһиги, 60-с сыллардаах эдэркээн комсомол райкомун үлэһиттэрэ, партия райкома, райсовет исполкома диэн улаханньык, мээһэбэ этиллибэт, этиллэр да эбит буолла-рына, олус убаастабыллаахтык ахтыллар былаас дьиэтигэр-уотугар, ахсаана биллибэт мун-нахтарга, үлэһит дьону кытта көрсүһүүлэргэ, мунгура билли-бэт партийнай, советскай үлэ үөһүгэр сылдьар киһи үлэтин туһунан суруйуу буолуо этэ.

Онтон чуолкай соҕус буо-лара биллэн турар: алта уонус сыллартан саҕалаан, улаханньык ытыктыыр киһибин бүтэник суолугар атаарыахпар диэри билсэн, убаастаһан, бэйэ-бэйэ-ни өйөһөн кэлбит киһи быһыы-тынан саас-сааһынан кэпсиир кыаллыбатын учуоттаан, бэлиэ түгэһнэри дьон-сэргэ аахтын диэн ахтыахпын баҕарабын.

Василий Егорович райком уонна райсовет делегацияла-рын баһылаан, Мэнэҥ Хаңа-лас, Амма, Таатта, Чурапчы оройуоннарыгар сылдьыы-тын үчүгэйдик өйдүүбүн. Ол делегацияба миигин, райкомол иикис секретарын, илдьэ сыл-дьар этэ.

Илин эңгэр оройуоннар сала-йааччылара бары да олус кыах-таах, биллилээх-көрүүлээх дьо-һун дьон этэ. Ол гынан баран, эт өйбүнэн этэр буоллаахха, биһи-ги делегациябыт салайааччыга Василий Егорович улаханьынан, төрөлүнэн, айылҕа биэрбит көстөр дьүһүнүнэн, тылынан-

ӨЛБӨӨДҮЙБЭТ ҮТҮӨ ӨЙДӨБҮЛЛЭРИМ

өһүнэн олох атын таһымна турар курдук саныбын. Өссө онно эбэн кэбис: ис-иһиттэн кө-төһүллэн ыллаан кэбистин, мас тардыһан бачыгыратан кими да киһилээбэтин, кэрэ айылҕалаах Кыыс Амма уустаан-уранна-ан онгорон кэбиспит айылҕа-тын быһыһыгар делегациялар көрсүһүүлэригэр биир бастын уустаан-ураннаан тыл этээчи, быһатын эттэххэ, киһи киһитэ, сатаан үлэлиир, сатаан сынньа-нар, истин ийиһилээх астык ки-һи этэ, Василий Егорович.

Ити түгэһнэри мин үлэһит буолан баран, өрүү саныыр этим, үлэбэр-хамнаспар Васи-лий Егорович сахпыт үтүө хаа-чыстыбалара хайдах эрэ эппэр-хааммар, өйбөр-санаабар ингэн хаалбыт курдуктара.

Василий Егоровиһы кыт-та биир өйгө-санааҕа, түмүүгэ, бэйэ-бэйэни өйдөһүүгэ төһүү буолбут мин студенческай сыл-ларым этилэр. 70-с сыллар-даахха, Свердловскай юриди-ческай институтугар үөрэнэр сылларбар Василий Егорович улахан уолун Василий Василье-вич Колмогоровы кытта бииргэ үөрэммишпит...

Василий Егорович, улахан ыал ытык-мааны аҕата, оҕоло-рун барыларын сүһүөхтэригэр туруортаабыта. Биһиги, нам-нар, Слава Колмогоров үтүкөн спортсменын, чаҕылхай ырыа-һытын, дьингээх доҕор-атас үтүө хаачыстыбатын, ама, бил-бэт үһүбүт дуо! Вая Кол-

могоров хайдах курдук үлэ-бэ бэриниилээгин, тэрийэр дьоһурдааһын, Алеша Колмо-горов лоп-бааччытын, наукаҕа аналын, оттон алта уонус сыл-лардаах комсомоллар сүкпүт-көтөхпүт кыракий артыыспыт Маша Колмогорова, чахчы да, балетнай искусство биир бас-тын артыһын, тэрийээччитин быһыытынан үлэли сылдьа-рын билэ сырыттаахпыт, кини-лэринэн киэн туттарбыт, ама, баа буолуо дуо.

Василий Егорович баайа-ду-ола оҕолоро, сиэннэрэ, хос си-эннэрэ этилэр. Онон кини киэн туттара, үөрэрэ-көтөрө.

Киһи күн сири көрөн ба-ран, бэрт элбэх киһилиин араас түгэһнэргэ алтыһар. Василий Егорович тыһыынчанан киһини кытта кыра, улахан үлэлэргэ, тыа сири боростуой үлэһит дьонун, араас чыыннаах-ха-аннаах тойону-хотуну кытта алтыстаҕа.

Дьэ, бу түгэһнэргэ Васи-лий Егорович сөбүлүү көрбүт киһитин, доҕор-атас онгосту-бут дьонун, бииргэ үлэлээбит, өйдөспүт «хамаандатын» дьо-нун хаһан да, ханнык да тү-гэһнэргэ түһэн биэрбэт үтүө хаачыстыбалааҕа. Бу ааспыт «демократия» кэмнэригэр ыһыллыы-тобуллуу, иннэ-кэн-нэ биллибэт быһыы-майгы, ки-һи киһини итэҕэйбэт буолсууга, таннары, була сатыы-сатыы сиртэн халлаанга диэри тэттэн туран кураанаһынан куолулаа-

һын, ааспыт барытын үнтү тэ-спии, үөһүү ортотугар Василий Егорович Колмогоров курдук эр сүрэхтээх, күүстээх санаалаах дьоннордоох буоламмыт, дойду-бутун, республикабытын, улуу-спутун, дьоммутун-сэргэбитин көмүскэһэн кэллэхпит.

Бу ыарахан кэмнэргэ Васи-лий Егорович кими да таннар-батаҕа, олорон ааспыт сырдык олоһун үөхпэтэҕэ, үнтү тэп-сиртэр дьонго холбоспотоҕо. Хомолтону, үөрүүнү Дьокуус-кай куораттан тахсан улууһун дьонун кытта тэнгэ үллэ-сэн киирэрэ... Өр кэмгэ биир-гэ үлэлэспит дьоно олохтон туораатахтарына, эбэтэр Нам дьоно ситиһиленнэхтэринэ, ол дьоннор тустарынан наар үчүгэй хаачыстыбаларын ыры-тан тахсара, олох былыргы-ны, араас түгэһнэри ыпсаран, сэхэргээн туран дьонтон үчүгэй өрүттэрин эрэ чорботоро... Ыл-дьабын, кырыйдым, сааһырдым диэн тылы хара күн сириттэн барыар диэри быктарбытын мин олох истибэтэҕим...

Биһиги, намнар, тумус тут-тар дьоннорбут Василий Его-рович Колмогоров, Степан Ни-колаевич Платонов туруорсу-бут асфальтамыт суолларын устун айаннаан иһэн, Эңсиэли эбэ хотун 1 Хомустаах, Парти-зан, Никольская, Хамаҕатта, Хатын Арыы, ыраах Таастаах, Салбан нэһилиэктэрин, Нам сэлиэннэтин ыраас, кылбаа манан хаарынан көрсөрүн, ти-

эргэттэр урукку курдук саһаан маһынан көмүллүбэтэхтэрин көрдөхпүнэ, ити ытыктыыр дьоннорбут хайдах курдук билиннини өтө көрөн, күүскэ Нам оройуонугар гаас оттугун киллэриини туруорсубутта-рын ырыһалаан көрдөхпүнэ, Василий Егоровиһы, Степан Николаевиһы — бииргэ үлэлэ-бит ытык-мааны убайдарбын, олоһум учууталларын махта-лаахтык өрүү ахтабын. Оччоҕо курус санаам чэпчи түһэр. Ити кинилэр тэлбит суолларынан оройуон, улуус урукку, билин-ги салайааччылара үлэлээн кэллэхпит.

Василий Егорович Саха АССР Верховнай Советыгар 1972 сыллаахха 9-с пятилеткаҕа Дьокуускай-Нам суолун ас-фальтыр туһунан сүрдээх анализаах, расчөгтаах киэн ис хоһоонноох тыл этэн, туруор-сан туруордаах... Дьэ, ити кур-дук, биһиги үтүөкэн дьоннорбут төлкөлөөбүттэрэ билигин олох-хо ньиригичи киирэ турдаҕа.

Василий Егорович Колмо-горов саха норуотун биир та-лааннаах салайааччытын, но-руот киһитин, улахан аймах аҕа баһылыгын, бөдөн партийнай уонна государственнай деяте-лин олорон ааспыт сындылдан-наах, ол эрэри сырдык, чаҕыл-хай олоһун дьоммор-сэргэбэр сэхэргиибин.

Егор Михайлович ЛАРИОНОВ, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Сунтаар уонна Нам улуустарын бочуоттаах гражданина. (Кини бу ахтыыта 2004 с. тахсыбыт «В.Е. Колмогоров» диэн кинигэттэн ылылынна)

Билсин: саҕа кинигэ

«Биһиги сэриигэ кыргыс хо-нуутугар охтубут хорсун буй-уттарбытын хаһан да умнубат ытык изстээхпит, тыһыла бэ-риниилээхтик үлэлээбит кыр-дьаҕас көлүөнэҕэ барҕа махтал тылларын аныбыт, киэн тут-табыт, сүгүрүйэбит!

Бу кинигэни онгорон ба-ран, биһиги, Нам улуһун биир кытыы нэһилиэгэ Көбөкөн, уоттаах сэриигэ, Кыайыны уһансыыга быһаччы кытты-быт, сыппаралар көрдөрөл-лөрүнэн, улахан кылааты кил-лэрбит нэһилиэк буолар диэн сыаналаатыбыт. Бу чахчылар нэһилиэк историятыгар үйэ-лэргэ умнуллубат-сотуллубат, сүгүһэн суолталаах өйдөбүн-нүк буоларыгар бу кинигэ кө-мөлөөх буолуо диэн эрэнэбит».
Л.Е. БОЧКАРЕВА-ЖИРКОВА

Олунньу 10 күнүгэр Көбөкөн нэһилиэгэр П.П.Ядрихинская Бэдьээлэ аатынан сынньа-лаг киингэ саҕа кинигэ сүрэхтэниитэ буолан ааста. Манньык сүгүһэн үлэни биһиги биир дойдулаахтарбыт, Көбө-көн орто оскуолатын үлэһит-тэрэ: история учуутала Бочка-рева-Жиркова Лена Егоровна, олохтоох сэбиэт депутата, ос-куола үлэһитэ Федотова Ирина Семеновна, оскуола библиоте-кара Бочкарева Евдокия Нико-лаевна, физкультура учуута-ла, ону таһынан хаартыскаҕа түһэриинэн дьарыгырар Со-кольникова Надежда Хрисам-фовна, нэһилиэк Ытык киһитэ, СР Үөрэҕириитин туйгуна Бу-гаева Зоя Егоровна, олохтоох администрация үлэһитэ Жир-кова Наталья Лаврентьевна уонна Көбөкөн нэһилиэгин, Нам улуһун Ытык киһитэ, үлэ бэтэрээнэ Петрова Ека-терина Григорьевна хомуйан таһаартардылар. Киһи была да, кинигэни таһаартаран кэбиспэт, элбэх үлэттэн, сыраттан тахса-рын бары да билэбит. Кинигэни хомуйан таһаартарбыт дьом-мут, кырдык, элбэх үлэни көр-сүбүттэрин, кинигэни арыйаат, киһи тута өйдүүр, тоҕо диэтэр-гин бу кинигэ барыта - ахтыы.

«АҒА ДОЙДУ СЭРИИТИГЭР» КИНИГЭ СҮРЭХТЭНИИТЭ

Хас биирдии киһиттэн ахты-ыны хомуйар олус сылаалаах, аны ол ахтыыны ыллын да, кинигэҕэ бэчээттээн кэбиспэ-кин, син-биир сааһылыгыын, бэрэбиэркэлигин. Бу кини-гэни хомуйан онорууга элбэх үлэни көрсүбүт, этинэн-хаа-нынан билбит Ирина Семенов-на Федотоваттан кэпсиригэр көрдөстүм:

- «Аҕа дойду сэриитигэр» кинигэ үлэтэ 2010 сыллаахтан саҕаламмыта. 2009 сыллаахха Көбөкөн орто оскуолатыгар му-зей тэриллибитэ (директор Н.И. Романова), ол кэмтэн кыайыы 65 сылыгар анаан, бэтэрээннэр хаартыскаларын хомуйан, баар матырыйааллары үөрэтэн, презентация оҥоһуллубута. Онтон 2012 с. бэтэрээннэр сэбиэттэ-рин председателинэн талыллан үлэбин саҕалаабытым. 2014 с. Кыайыы 70 сылыгар улуус үр-дүнэн бэтэрээннэр сэбиэттэрин иһинэн С.Д. Кобякова улахан күүстээх үлэни саҕалаабыта. Комитет чилиэннэрэ сүбэлэһэн кинигэ онгорорго былаанна-мышпыт. Аан бастаан ахтыыла-ры хомуйуу, эргэ хаартыскала-ры сканердаан чөлүгэр түһэри-үлэтэ барбыта. 2014 сыл алтын-ныыга Дьокуускай куоракка «Бичик» кинигэ кыһатыгар ки-ирбиһпэр: « Кыра сакааһы ыл-баппыт», - диэбиттэр. Охлопко-ва Сардана Дмитриевна кинигэ-ни бэчээттииргэ сөбүлэһэн, дьэ, аны сыһааларбытын көннөрөн, бэрээдэктээн үлэбитин саҕалаа-быппыт. Кинигэҕэ төһө кыал-ларынан, Көбөкөн төрүт олох-тоохторун, олоро сылдыбыт, билигин олорор сэрии, тыыл бэтэрээннэрин, сэрии сылла-рын оҕолорун, барытын кил-лэрэ сатаатыбыт. Кинигэ биир уратыта диэн, Көбөкөн, Фрунзе нэһилиэктэрэ диэн араарбакка киллэрдибит. Тоҕо диэтэххэ, ол бириэмэҕэ бары Көбөкөн нэһи-

лиэгэр киирэллэрэ. Сэриигэ ба-ры биир сиртэн атаарыллыбыт-тара. Хайдах да диэбит иһин, биир Тараҕана оҕолоро, дьоно этилэр уонна история чахчы-ларын биһиги кэһэр бырааппыт суох дии саныбыт.

Кинигэни, чуолаан, 4 киһи онордо: мин, Бочкарева-Жир-кова Лена Егоровна, Бугаева Зоя Егоровна, Бочкарева Ев-докия Николаевна. Кинигэбит үс хайыскалаах буолла. Сэ-рии бэтэрээннэрин испииһэгин чуолкайдааһынга Лена Его-ровна, Зоя Егоровна үлэлээти-лэр. Кинилэр үлэлэрин, мин тус бэйэм, олус суолталаах улахан үлэни онордулар диэн сыана-лыбын. Ол курдук, хас биир-дии ветеран аата, төрөөбүт сы-

ла, хас сыллаахха барбыта, хан-нык фронтга сылдыбыта, туох наҕараадалаара, барыта киирдэ, испииһэккэ элбэх киһи эбии ки-ирдэ. Маны таһынан тыыл вете-раннара уонна сэрии сылларын оҕолоро киирдилэр. Кинигэҕэ ветераннар ахтыылара, урукку хаһыаттарга, кинигэлэргэ тах-сыбыт ахтыылара түмэн уонна оҕолорун, сиэннэрин билинҗи ахтыылара киирдилэр.

Мин бэйэм өттүбүттэн уоп-сай тэрээһин, салайыы өттүгэр сырыттым уонна хаартыскала-ры, ааттары чуолкайдааһынга, ахтыылара бэрээдэктээһингэ үлэлэстим. Евдокия Николаевна тыл үөрэхтээх киһи быһыыты-нан, бэчээттээһин үлэтин уон-на литературнай тыл өттүгэр

үлэлэстэ. Жиркова Наталья Лаврентьевна, Сокольникова Надежда Хрисамфовна, Рома-нова Светлана Ивановна, Ма-китова Варвара Николаевна, Сивцева Антонина Григорьевна, түөлбө салайааччылара Петров Семен Степанович, Иванова Надежда Петровна, Лукино-ва Мария Львовна, Колесова Ия Дмитриевна улахан көмө-нү онордулар, нэһилиэк олох-тоохторо бары кытыннылар. Улахан махталбын нэһилиэк, улуус Ытык киһитигэр Петрова Екатерина Григорьевнаҕа тиэр-дэбин. Екатерина Григорьевна, Раиса Николаевна, Февралина Константиновна 1999 с. хаар-тыскалары хомуйан онорбут «Көбөкөн нэһилиэгин истори-ята» альбомнара улахан көмө матырыйаал буолла. Сэрии бэ-тэрээнэ Петров Степан Андрее-вич уонна история учууталынан үлэлээбит Местников Иннокен-тий Рефиевич сэрии тематыгар суруйан хаалларбыт үлэлэ-рэ улаханньык туһалаахтылар. Түмүктээн эттэххэ, саамай ыарахана дьону кытта үлэ, ол курдук кимтэн көрдөһөн, кими мөһөн туран ахтыылара хо-муйуу олус үлэлээх эбит. Эр-гэ хаартыскалары саҕардыы уонна дьон аатын чуолкайдаа-һын үлэлэрэ уустук буолулар. Хаһан да буоларын курдук, үп-харчы өттө атахтаата. Уопсайа 150 кинигэни былааннаабып-пыт, 110 бэчээккэ тахсан, били-гин кинигэбит ахсаана аҕыйах курдук буолла. Ол да буоллар, кинигэ күн сири көрдө. Кинигэ сүрүн сыалынан бу уустук сэ-рии сылларыгар олорон ааспыт көлүөнэ, ийэлэрбит-аҕаларбыт, эһэлэрбит-эбэлэрбит чахчы үлэни өрө түспүт, үтүө-көнө майгылаах, төрөөбүт дойдула-рыгар бэриниилээх дьон олорон ааспытын үүнэр көлүөнэ ыччат ытыктыгырын, кэриэстиирин ситиһии.

Манньык сүдү үлэни ыччакка хомуйан хаалларыы — бу туохха да тэннэммэт кылаат...

Ф.Ю. БОЧКАРЕВА, библиотекарь

Кулун тутар 24 күнэ –
Аан дойдуга сэллиги
утары охсуһуу күнэ

Биһиги улууспутугар сэлликкэ сана хаптаран Ыалдьыы, 2016 сылга 2015 сылы кытта тэн- нээтэххэ, 8 киһинэн аҕыйаата: 2016 с. – 10, 2015 с. – 18 киһи. 10 киһи ыарыылара улаата или- гинэ булулуннулар, онон бары үтүөрүүхтэрэ. Бу биһиги үлэ- битигэр үчүгэй ситиһии буолар.

Куораттан чугас, киин улуус буоларбытынан, сана Ыалдьы- быт уон киһиттэн түөрдэ атын улуустартан, куораттан кэлбит дьон буолар. Кэнники 3 сылтан саҕалаан, кэли киһини 1-2 да күн хоммут буоллаҕына, сэллик- кэ сана Ыалдьыы учуотугар Нам улууһунан учуокка ылар буол- лулар. Урут улууска кэлбитэ икки ыйтан ордук буоллаҕына эрэ, сана Ыалдьыы учуотугар ылар этибит, онтон кэлбитэ икки ыйтан кыра буоллаҕына, кэлбит дьон учуотугар ылааччыбыт. Сэллик ыарахан форматтынан өр Ыалдҕа сылдьар, флюоро- графияҕа икки сылтан ордук бэрэбиэркэлэммэтэх дьон хоту оройуоннартан, куораттан кэлэр буолла. Оннук 2016 сылга 3 ки- һини учуокка ылыбыт: Намҕа, I Хомуустаахха, Модукка.

Онон биһигиттэн тутулу- га суох ыарахан сэллигинэн ыалдьыбыт кэли киһини би- һиги ыарыытын эрдэ, кэмигэр булбатах курдук көстөбүт. Ол иһин кэлэ-бара сылдьар, биһиги улууспутугар регистрациялаах да, регистрацията да суох дьону билэ-көрө сылдьан флюорогра- фияҕа бастаки учарат бэрэби- эркэлэтиэхтээхпит. Инньэ гым- матахха, бу дьон биллибэтинэн нэһилиэнньэҕэ, оҕолорго сэллиги

СЭЛЛИГИ ХАЙДАХ
НАМТАТЫАХХА?

тарҕатар. Сыл аайы чааһынай фермерскэй хаһаайыстыбаларга сэлликкэ хаптарбыт дьон үлэли кэлэр түбэлтэлэрэ тахсар буол- ла. Ыалдьыбыт киһи сэллиги сүөһүгэ сыһыарыан сөп, оччоҕо ферманы ликвидациялыыллар. Онон чааһынай хаһаайыстыба үлэһиттэрэ Нам поликлиника- тын эбэтэр Намҕа көһө сылдьар флюороаппараттарыгар булгуч- чу көрдөрүөхтээхтэр. Атын сир- гэ, куоракка флюорографияны барбыттара аахсыллыа суохта- ах. Инникитин флюорографияны ааспакка үлэҕэ ылыллыбыт киһи сэлликтээх буоллаҕына, хаһыак- ка хаһаайыстыбалар ааттарын суруйар буолуохпут.

Быйыл сэллик учуотугар 30 киһи турар. Ол намтырыгар ыарыһахтар куоракка бэрээ- дэктээхтик сытан эмтэнэллэ- рэ ирдэнэр. Бүгүгүнү күнгэ 9 ыарыһах эмтэммэккэ куорат балыһатыттан көнгүлэ суох тахсан хаалла. Сылтан сыла айы ыарыһагы куоракка сытыаран эмтиир араас сылтахтарынан кыаллыбат буолан иһэр. Бу дьо- ну нэһиликтэр медицинскэй үлэһиттэрэ эмтииллэр, Нам сэл. олорооччулар диспансерга эмтэнэллэр. Ыарыһахтар эм- тэн куотунар, арыгылыыр, ку- оратынан-тыһанан баран хаалар буоланнар, эмтииргэ уустук. Бу курдук сылдьан ыарыылара эм- кэ бэриммэт, уустук формаҕа кубулуйар, үтүөрбөккэ өр сыл- ларга ыарыыны тарҕаталлар. Манньык дьону куоракка ыытан, эбэтэр тастан эмтэнэллэригэр нэһилиэк баһылыктара, участко-

вай полиция, түөлбөлэр, дьахтар сэбиэтэ ыкса үлэлэстэхтэринэ, көмөлөстөхтөрүнэ эрэ кыаллар суол.

Нэһилиэнньэни флюоро- графиянан 100% хабар сыал- тан, көһө сылдьар аппаратынан босхо көрөллөр. Эрдэ биллэри тахсар, улуус баһылыгын уураа- ҕа (распоряжениета) нэһилик- тэргэ тиэрдиллэр. Ол да буол- лар, флюорографиянан хабыы сылтан сыл аайы аҕыйаан иһэр, элбэх ороскуотунан кэрийэн кө- рүү халтай үлэ буолар. Манна сорох нэһилиэк баһылыктара кыһаллыбаттара бэлиэтэнэр. Улуус дьаһалтата сылга биир- дэ нэһилиэнньэни флюорогра- фиянан хабыыга улахан суолта ууран, күүстээх дьаһал, конту- руол онгороо наада.

Флюоробиригээдэ нэһилик- тэргэ 1-2 эрэ күн үлэлиир, онно флюорографиянан 100% хабыы- га хас биирдии киһи туора тур- бакка, актыбыыстары тэрийэн, түөлбөлэринэн үчүгэйдик тэ- риллэн сылга биирдэ үлэлиэх- хэ! Куотунар, кэлэ-бара сыл- дыар, арыгылыыр дьону ордук көрдөрүүххэ, босхо кэлэн биэр- бит аппараты туһаныахха. Флю- оробиригээдэ иккистээн кэлэрин кэтэспэккэ, көрүүнү ааспатах дьону мунньан поликлиникаҕа аҕалан көрдөрүүххэ!

К.Н. ШАМАЕВА, үрдүк категориялаах фтизиатр, РФ доруобуйа харыстабылын туйгуна, Нам улууһун Бочуоттаах олохтооҕо

БЛАНКИ СВИДЕТЕЛЬСТВ ОТМЕНЕНЫ

1 января 2017 года вступил в силу приказ ФНС России от 12 сентября 2016 года №ММВ-7-14/481@ «Об утверждении формы и содержания документа, подтверждающего факт внесения записи в Единый государственный реестр юридических лиц или Единый государственный реестр индивидуальных предпринимателей, признании утратившими силу отдельных приказов и отдельных положений приказов Федеральной налоговой службы», В связи с этим упрощается оформление документов при государственной регистрации юридических лиц и индивидуальных предпринимателей, глав крестьянско-фермерских хозяйств, а также при учете налогоплательщиков.

Начиная с 1 января 2017 года, документом, подтверждающим факт внесения записи в ЕГРЮЛ во всех случаях государственной регистрации юридического лица (в том числе при создании, включая создание юридического лица путем реорганизации), является Лист записи Единого государственного реестра юридических лиц (форма №Р50007).

С 1 января 2017 года свидетельство о постановке на учет российской организации в налоговом орга- не по месту ее нахождения (форма №1-1-Учет), свидетельство о постановке на учет физического лица в налоговом органе (форма №1-2-Учет), свидетельство о внесении записи в государственный реестр аккредитованных филиалов, представительств иностранных юридических лиц (форма №15СвФП) оформляются без использования бланка строгой отчетности.

Межрайонная инспекция ФНС России №5 по Республике Саха (Якутия)

ЫҢҔЫРЫЫ СУРУК

© 2017 сылга Модут нэһилиэ- гэ үөскээбитэ 385 сылын туолар кэрэ-бэлиэ кэмин бэлиэтиибит. Республикара уонна улуска бу үбүлүөйү тэрийэр комиссиялар былааннаах үлэни ыыталлар, онно сөптөөх үлэ барар. Ол ғынан баран үбүлүөйдээх ыһыах тэрээ- ниннэригэр, кинигэ тахсытыгар элбэх үп ирдэнэр. Ыһыахтыыр түһүлтэ «Хаар кууру» дьиз сир- гэ саналыыттан бырайыактанан тутуллуохтаах. Үбүлүөйдээх тэрээһин хаамытын кизн тутта ааттыыр биир дойдулаахпыт, СР үтүөлээх артыыската Валентина Чиркова баһылыыр-көһүлүүр. Республика таһыттан, Бүлүү, Кэ- бээйи, Горнай, Алдан ода. улуус- тартан элбэх ыалдьыт кэлэрэ күүтүллэр. Үбүлүөйү кытта си- бээстээх тэрээһиннэргэ балачча ороскуоту көрсөбүт.

Күндү биир дойдулаах- тарбытын, үөрэнэн, үлэлээн, уһаарыллан, иитиллэн тахсыбыт дьоммутун, кинилэр кэнэҕэски ыччаттарын дойдубут үбүлүөй- дээх тэрээһинин ыытыыга анам- мыт фондага кыттыһан үбүнэн көмөлөһөрүтүгэр, сэмэй кы- лааккытын киллэрэргитигэр ынырабыт.

Күндү дьоммут-сэргэбит! «Норуот күүһэ - көмүөл күүһэ»

диэни өйбүтүгэр-санаабытыгар ылынан нэһилиэкпит төрүттэм- митэ 385 сыллаах үбүлүөйүн үр- дүк тэрээһиннээхтик, чаҕылхай- дык ыытыабын!

Үбү ыңгырыы тахсыбыт кү- нүттэн угуоххутун сөп.

Реквизиты для внесения средств в Фонд мероприятий, посвященных 385-летию образо- вания Модутского наслега:

Наследная администрация му- ниципального образования «Модутский наслег» Нам- ского улуса (района) Респу- блики Саха (Якутия)
ИНН 1417000855 КПП 1417010001

р/с №40302810560025000005 в Якутский РФ ОАО «Рос- сельхозбанк» г. Якутск
к/с 3010181060000000771 БИК 049805771

счет во временное распоряже- ние организаций
л/с 55586017026 в Финансовом управлении Администрации муниципального образова- ния «Намский улус» Респу- блики Саха (Якутия)

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ
УЛУУҺУН ОЛОХТООХТОРО!

© «Төрүт уу» тэрилтэ «Олон- хо» атыы дьизитигэр, үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска диэри,

баскыһыанньаҕа 10.00. чаастан 18.00. чааска диэри үлэлиир.

Дьыэҕэ тиэрдэн биэрии дис- петчерэ 10.00. чаастан 18.30. чаас- ка диэри үлэлиир.

Билсэр телефоннар: 8-924- 873-73-11, 8-914-300-11-70. Баскыһыанньаҕа дьыэҕэ тиэр- ди оһоһуллубат.

Аппааныга Л. Левин уул. 3 №-гэр атыыланар (урукку ку- луп киһобудката). Үлэ күнүгэр 9.00 чаастан 18.00 чааска диэри. Баскыһыанньаҕа үлэлэзбэт.

© **Продается** автомашина ЗИЛ-131 с роспуском в отличном состоянии.

Тел. 89841051246

© **Продается** земельный уча- сток в с. Намцы (15 сот.) по ул. Жиркова, 17 (свет, газ рядом). Участок ровный, сухой. Цена — 400 т.р.

Тел. 89644239716

© **Продаю** частный дом в с. Модутцы 97м2 с надворными по- стройками: баня, гараж 6х7, хо- тон, огород.

Тел. 89243660681, 89241649096

© **Теплицы** подполикарбонат, цена за комплект — 15500 руб.

Тел. 89243670207

Таптыыр кэргэним, ийэм, эбэбит, хос эбэбит, Хатын Арыы нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ ветерана ПЕТРОВА Нина Николаевна уһуннук ыалдьан күн сириттэн барбытын диригник курутууйан туран иһитиннэрэбит. Кэргэнэ, кыыһа, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ
Күндү саҥаспыт, үлэ ветерана ГОГОЛЕВА Нина Николаевна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбыты- нан убайбытыгар, таайытыгар Иван Ивано- вичка, кыһыһыгар, күтүөтүгэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Старостиннар, Мунхаловтар, Сивцевтэр
«Хатын Арыы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк сэбиэтэ, нэһилиэк ветеранарын сэбиэтэ, общественноһа, Аппааны сэлиэн- ньэтин олохтооҕо, үлэ ветерана, Карл Маркс аатынан колхозка, кэлин «Хатын Арыы» совхозка өр сылларга ветеринарынан үрдүк таһаарылаахтык үлэлээбит ытыктыыр ве- тераммыт, тапталлаах кэргэн, амарах ийэ, элбэх сиэн эбэтэ ГОГОЛЕВА Нина Николаевна уһун, ыарахан ыарыыттан ыалдьан күн си- риттэн барбытынан кэргэнигэр Гоголев Иван Ивановичка, кыһыһыгар Туйаара Ивановнаҕа, күтүөтүгэр Жирков Евгений Геннадьевичка, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, билэр дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.
Хатын Арыы орто оскуолатын учууталы- гар, күндү коллегабытыгар Жиркова Туяра Ивановнаҕа уонна киһи дьыэ кэргэнигэр тап- таллаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, ветеринарнай су- лууспа ветерана ГОГОЛЕВА Нина Николаевна уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабы- тынан бары аймахтарыгар дириг кутурбам- мытын тиэрдэбит. Хатын Арыы орто оскуолатын коллектива
Өр сылларга «Хатын Арыы» совхозка ве- теринарнай технигинэн, аптекарынан бииргэ үлэлээбит ветераммыт, Саха сирин тыатын хаһаайыстыбатын ветерана, үлэ ветерана, Аппааны нэһилиэгин олохтооҕо ГОГОЛЕВА Нина Николаевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Иван Ивановичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбам- мытын тиэрдэбит. Нам улууһун ветеринарнай сулууспа үлэһиттэрэ
1961 с. Дьокуускай куорат 2 №-дээх ос- куолатын бүтэрэн, комсомольскай путе- канан Карл Маркс аатынан колхозка Аппа- аныга, Бөтүгүгэ бииргэ ыанныксыттаабыт дьүөгэбит ГОГОЛЕВА (ПЕТРОВА) Нина Николаевна уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туора- абытынан кэргэнигэр Иван Ивановичка, кыһыһыгар Туйаара Ивановнаҕа, күтүөтүгэр Евгений Геннадьевичка, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Инабыт сырдык, сэмэй мессуенун умнуохпун суоба. 1 Хомуустаахтан Г.Г. Кардашевская, Е.И. Неустроева, Дьокуускай куораттан Р.Н. Винокурова, М.А. Афанасьева
Күндү тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэ- бит ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич б.д.б. кулун тутар 21 күнүгэр соһуччу суох буолбутун аймахтарбытыгар, аҕабыт билэр дьонугар, табаарыстарыгар диригник куру- туйан туран иһитиннэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, кийииттэрэ, күтүөтэ
Күндү кийииппитигэр, саҥаспытыгар Ев- докия Христофоровнаҕа, оҕолоругар, сиэн- нэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, төрүт уус, удьуор сылгыһыт ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Бииргэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр дьыэ кэргэттэрэ
Күндүтүк саныыр, убаастыыр бырааппыт, аймахпыт, Исера нэһилиэгин төрүт олохтоо- ҕо, Ытык киһитэ, үлэ ветерана, тыа хаһаайс- тыбатын туйгуна, сылгыһыт ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич кулун тутар 21 күнүгэр олус соһуччу, хо- молтолоохтук, оһолго түбэһэн күн сириттэн күрэммитинэн эдьийигэр Парникова Зоя Дмитриевнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэн- нэ үлэстэбит. Намтан Бястинова М.М., Аппааныттан Скрыбыкина Р.Н.
Күтүөппүтүгэр Дмитрий Дмитриевичка, кыыспытыгар Екатерина Михайловнаҕа тап- тыыр аҕалара, эһэлэрэ, Исера олохтооҕо, үлэ ветерана ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич хомолтолоохтук күн сириттэн барбыты- нан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит. 2 Хомуустаахтан Максимовтар, Протопоповтар
Күндүтүк саныыр, убаастыыр убайбыт, бы- рааппыт, Исера төрүт олохтооҕо, Саха рес- публикатын үтүөлээх сылгыһыта ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич орто дойдуттан хомолтолоохтук туораа- бытынан тапталлаах кэргэнигэр Евдокия Христофоровнаҕа, оҕолоругар, бииргэ тө- рөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Намтан Охлопковтар, Көбөкөнтөн Макитовтар

Чугас дьоннорбутугар бары убаастыыр убайбыт ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич соһуччу күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Евдокияҕа, оҕолоругар Семенҕа, Дмитрий- га, Константиңга, Полинаҕа, Гришаҕа, биир- гэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Аймахтаргыт Парниковтар — Атыһыттар
Бииргэ үөрэммит доҕорбут, табаарыспыт, Исера сэлиэнньэтин олохтооҕо, үлэ ветера- на, Саха республикатын тыатын хаһаайыс- тыбатын туйгуна, элбэх пйлитеткалар чемпиона, саха сылгытын кымыһын дэлэтиигэ Бүтүн Россиятаагы тыа хаһаайыстыбатын Бочу- тотунй грамота хаһаайына, династия сылгы- һыт, Исера нэһилиэгин Ытык киһитэ, амарах аҕа, эйэбэс эһээ ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич соһумардык күн сириттэн барбытынан дьыэ кэргэнигэр, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэ- ригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбам- мытын тиэрдэбит. Хатын Арыы орто оскуолатын 1975 с. ыыпуна
Убаастыыр киһибит, доҕорбут, Исера нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ ветерана, Са- ха республикатын тыатын хаһаайыстыба- тын туйгуна, саха сылгытын сайыннарыга үтүөтүн иһин Россия тыа хаһаайыстыбатын Бочуотунй грамота хаһаайына, Исера нэ- һилиэгин Ытык киһитэ, амарах аҕа, эйэбэс эһээ, үтүө табаарыс ПАРНИКОВ Дмитрий Дмитриевич олус хомолтолоохтук күн сириттэн барбыты- нан кэргэнигэр Евдокия Христофоровнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Федоров Дмитрий Порфирьевич уонна дьыэ кэргэттэрэ
Тапталлаах күндү ийэбит, эйэбэс эбэбит, хос эбэбит, Нам с. олохтооҕо, үлэ, тыыл ветерана, Герой-ийэ ГУЛЯЕВА-НОГОВИЦЫНА Анастасия Иосифовна б.д.б. кулун тутар 20 күнүгэр 86 сааһыгар ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан күрэммитин аймахтарбытыгар, чугас, бил- лэр дьоммутугар диригник курутууйан туран иһитиннэрэбит. Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ
Истинник саныыр чугас доҕотторбут Ер- молаевтар дьыэ кэргэттэригэр тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ ГУЛЯЕВА-НОГОВИЦЫНА Анастасия Иосифовна уһун, ыарахан ыарыыттан ыалдьан күн си- риттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Винокуровтар, Охлопковтар, Тюнгояровтар
Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар, поликли- ника медсисэстрэтигэр Лугинова Элеонора Петровнаҕа, чугас дьонугар күндү ийэлэрэ, эбэлэрэ, тыыл уонна үлэ ветерана, Герой-ийэ НОГОВИЦЫНА Анастасия Иосифовна ыалдьан орто дойдуттан барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэн- нэ үлэстэбит. Нам улуустаагы балыһынатын администрацията
Күндү дьоммутугар Ермолаевтарга, обо- лоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар таптыыр ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ ГУЛЯЕВА-НОГОВИЦЫНА Анастасия Иосифовна ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириг кутур- баммытын тиэрдэбит. Р.Д. Матвеева, Л.С. Пантилова, М.М. Попова
Выражаем глубокое соболезнование од- нокласснице Лугиновой Элеоноре, родным и близким в связи с кончиной после болезни любимой матери, бабушки ГУЛЯЕВОЙ Анастасии Иосифовны. Скорбим вместе с вами. Одноклассники, выпуск 1981 г.
«Илгэ» потребительскай общество үлэһит- тэрин коллектива уонна улус потребкоопе- рацийын ветеранарын сэбиэтэ Нам райпо- тугар өр сылларга таһаарылаахтык үлэлээ- бит Россия потребкооперациятын ветерана НОГОВИЦЫНА Анастасия Иосифовна ыалдьан олохтон туораабытынан киһи обо- лоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбанын тиэрдэллэр.
Уһун сылларга эдьийиит кэриэтэ убаас- тыыр аҕа саастаах дьүөгэбит, үлэ, тыыл ве- терана, сэрии кыттылыаабын огдообото, элбэх оҕо, сиэн тапталлаах күндү ийэлэрэ, эбэлэрэ НОГОВИЦЫНА (ГУЛЯЕВА) Анастасия Иосифовна уһун, ыарахан ыарыыттан өлөн күн си- риттэн арахар ыар күнүнэн аһыгытын үлэстэн туран, оҕолоругар, сиэннэригэр, күтүөттэригэр, кийииттэригэр, чугас дьон- гар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Дьүөгэлэрэ: А.С. Слепцова, Е.А. Пестрякова, М.А. Пестрякова, Т.И. Евсеева, Т.Г. Филиппова, З.М. Егорова
Тапталлаах эбэбит, Хамаҕатта нэһили- гин олохтооҕо ГУЛЯЕВА Екатерина Петровна олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэн- нэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Верхоянский Стручковтар, Чурапчыттан Седалищевтар

Кылаабынай редактор э.т. Л.А. НОГОВИЦЫНА
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбууааччы — **41332**, хаһыагы тангыы — **41332**, бухгалтерия — **41141**, факс — **41141**.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПН ТУ14-0216**.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьыэбит аадырыһын чопчу ыйын: Редакцияҕа киир- бит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул., 1, 2 корп. Типография аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Заложная уул., 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талылынна, таһылынна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.
Аадырыһа:
Нам сэл. Ст. Платонова уул., 1, 2 корп. Формата А3. Кээмэйэ 2 бэчээт. лис
Көмүл сыананан атылытанар Индекс — Р0005. Тираһа — 1418
Бэчээккэ илии баттанытын графига — 12:00 ч. 23.03.2017 с.
Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 23.03.2017 с.